

Kulturně společenský časopis
2000 • 6
na Internetu

DOBŘÁ ADRESA

Z obsahu

Rozhovor s Violou Fischerovou

Případ Woyzeck

O nové knize Michala Viewegh

Co chystají k vydání
Cherm, Votobia a Petrov

Obsah:

O čem se (ne)mluví

Vladimír Novotný: **Neon? Ne on? Ne, Neon ne...**

Rozhovor

Jako když voda splaví tu úzkost, rozhovor
s Violou Fischerovou

Výtvarné umění

Stanislav Dvorský: **Pozvánka na výstavu**
Jakub Tayari: **Design a Duchamp**

Divadlo

Lenka Nejezchlebová: **Případ Woyzeck: Když člověk
je korunou tvorstva, co jsou pak ti druzí?**

Hudba

Karel Poulík: **Místo k rekreaci**
Jakub Šofar: **Radostě**

Literatura

Štefan Švec: **Projděte se pěší zónou!**
Vladimír Novotný: **Parodie pro potěšení (spisovatelovo!)**

Co se chystá

**Co chystají k vydání v básnických řadách nakladatelství
Cherm, Votobia a Petrov**

Představujeme Vám

(nová jména české poezie a prózy)
Pavel Turek: **Tam Airola zastřelili...**

Na titulní stránce: Roman Erben „Signály, hroty dne“ (viz pozvánka na str. 16), výřez, barevně upraveno

Dobrá adresa, kulturně-společenský měsíčník na internetu, číslo 6, ročník 1. E-mail: dobraadresa@first-net.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Radim Kopáč. Redakce: Pavel Hájek, Jan Los, Vladimír Novotný, Kateřina Rudčenkova, Viki Shock, Jakub Šofar. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce. Redakci nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafín a FirstNet a. s.

Milí čtenáři,

v prvním letním čísle Dobré adresy Vás činíme pozorna především obsáhlého rozhovoru s básnířkou Violou Fischerovou, který jsme dlouho váhali označit přídomek „výsoce exklusivní!“ Nicméně: nestalo se tak. Ale podobnou nálepku a Vaši pozornost si dozajista zaslouží i další věci z tohoto čísla. Třeba prosaik Pavel Turek, z jehož povídek, zde shrnutých pod názvem „A tam Airola zastřelili...“, na Vás dýchnou chlad a syrovost naturalismu, osudovost existencialismu, možná cynismus surrealismu, třeba černý humor dadaismu. A kdoví co ještě! Pak jsou tu Štefan Švec, aby Vás za ručku provedl pěší zónou kdesi v Plzni, a Vladimír Novotný, který se s Vámi podělí o čtenářský zážitek z nové knížky Michala Viewegha. Snad přijmete i pozvánku Stanislava Dvorského na expozici sextetu imaginativních umělců alias surrealistů v Prácheňském museu v Písku...

Takže, jak říká kolega redaktor Viki Shock: Přejeme cituplnou plavbu v něze. Na shledanou s Vámi se těšíme 31. července 2000.

Radim Kopáč
šéfredaktor

Slovo k historii Dobré adresy

V souvislosti s materiálem o Dobré adrese publikovaným na stránkách týdeníku Reflex (23/2000) považuje redakce za potřebné doplnit informaci, která se do interview Pavla Turka s Radimem Kopáčem nevešla.

Z rozhovoru vyplývá, že u zrodu Dobré adresy, kulturně-společenského měsíčníku na internetu, stál na sklonku loňského roku Jakub Šofar. Není to úplná pravda: první debaty o tomto internetovém magazínu se vedly již před dvěma lety. Jejich účastníky byli spisovatel a publicista Pavel Kosatík a grafik Jakub Tayari. Šofar vstoupil do hry, společně s literárním historikem Pavlem Janáčkem a publicistou Liborem Koudelou, až po necelém roce. Janáček s Kosatíkem brzy od myšlenky ustoupili, zbylé trio Tayari – Šofar – Koudela vydalo na sklonku roku 1999 nulté číslo Dobré adresy. Dále již viz Reflex.

redakce

O

čem
se
(ne)
mluví

Neon?

Jedno v žádném případě není možné Martinu Reinerovi alias Pluháčkovi upřít: srdnatost a zmužilost, s níž se v loňském roce pustil do projektu, který u nás nemá potřebnou tradici ba možná ani potřebné čtenářské zázemí. Na jeho úsilí vydávat populárně laděný, mírně komerční, lehce bulvární časopis o kultuře není jistěže zhola nic zavrženíhodného, přitom však platí, že si tak šéfredaktor (vydavatel revue

Plných devět měsíců hraji čím dál víc bezmyšlenkovitěji stále touž čtenářskou roli v seriálu pod názvem **Neon**. Přichází mi poštou nové číslo Neonu: jsem totiž jeho předplatitelem (zatím si mě však coby abonenta nevyfotili a portrétní velkosnímeček neuveřejnili: zřejmě jsem příliš málo slavný, a to je dobře). Číslo vypadá na první pohled velice obstojně, čtu si na obálce přitažlivé titulky jako nejnověji „Když nehoří, tak maluju!“, „Se smrtí v patách...“ nebo třeba „Co je a co není normální“, potom si přelousknu editorial šéfredaktora Martina Reinera (tj. nakladatele Martina Pluháčka), velmi reklamní, velmi mediální, vzápětí se už však zahloubám do obsahu revue a má zvědavá euforie se počíná zvolna kamsi vytrácet. Ba uhasínat. Načež brzy po ní stopy není. Ne že by ty články byly veskrze nezajímavé, ale už si od nich čím dál víc nic neslibuji. Jsou totiž čím dál víc takové magazinové. Zvláště od těch literárních pořád méně. Zvláště když tyto příspěvky vycházejí v prazvláštním lesklém a lákavém žurnálu Neonu, který si říká: Časopis o kultuře.

Není zapotřebí porovnávat jednotlivé Reinerovy alias Pluháčkovy editorially a chytat jejich pisatele tam či onde za slovo, asi je však zřejmé, že se šéfredaktor snaží vydávat cosi jako zajímavě, tudíž komerčně koncipované kulturní čtení neboli čtení o kultuře: nuže proč ne? Hned první číslo měsíčníku, vydané na podzim 1999 s nevídáním číslováním „-3“ to symbolizovalo například podobenkou rozesmátého Michala Viewegha jakožto našeho nejúspěšnějšího literárního reprezentanta onoho nepochybně vynalézavého a dobou poslední zejména komerčně orientovaného kulturního čtení. Zpočátku ještě v Neonu působil básník Bogdan Trojak, poté se však s Pluháčkem neshodl v linii časopisu (jak vyplývá z jeho

Ne on?

Ne,

Neon

ne...

Martin

Reiner

se jím

stává od lednového

čísla) uložil, že

bude neustále

balancovat na

tematickém laně.

vlastních slov) a zamířil jinam. V charakteru revue se to posléze projevilo: jako by v něm ubylo svěžích nápadů. Číst si jako čtvrté pokračování Putnovy „literárně-historické studie na nezvyklé téma“ (správně: literárněhistorické), totiž „Poetika homosexuality v české literatuře, IV. díl“, už není při vší účtě k peru MCP příliš stravitelné počinání, na nějž bychom se nedočkavě těšili. U dvou jménem vyvolaných pánů literátů jsem neměl tušení, že nejsou heterosexuály, leč to nikterak můj náhled na jejich spisovatelské tvoření nezměnilo. Jestlipak M. C. Putna po nějakém čase napíše do Neonu další nekonečnou studii na téma Poetika bisexuality v české literatuře? A bude v té době ještě Neon vycházet?

Tato otázka je takříkajíc žhavě aktuální. Ani po vydání devíti čísel jsem nenarazil na člověka znalého kultury a literatury zvláště, který by měl zato, že Reinerův či Pluháčkův Neon jest literární časopis, ba dokonce že by šlo o přínosný a seriózní kulturní časopis. Takto příkré názory přicházely kupodivu i z Brna. Liberálnější názor zněl, že jde o populární magazín ze stejné mediální řady periodik jako Cosmopolitan nebo Betty atp., lité hlasy pravily, že kráčí o nedůstojný bulvár. V prvním čísle Martin Pluháček zvěstoval veřejnosti, že nepůjde o časopis vydávaný za státní peníze, posléze však svůj postoj volky nevolky změnil a požádal ministerstvo kultury o dvoumilionovou dotaci (což by-

lo mnohem víc než žádal kupříkladu týdeník Literární noviny, v němž je příspěvků nesrovnatelně víc). Nedostal ji právě vzhledem k „neliterární“ pověsti žurnálu (nicméně obdržel mimořádnou podporu ve výši dvou set tisíc korun, o níž si mohly jiné časopisy nechat zdát), takže se „státní peníze“ přesunuly na taková více či méně vyhraněná literární periodika jako například Aluze, Analogon, Proglas, Prostor, Psí víno, Revolver Revue, Souvislosti a především „konkurenční“ brněnský Host. V této souvislosti dozajista stojí za zmínku, že známý kritik Jiří Peňás charakterizuje Neon jako „malotirážní literárně-naučný magazín“ (srov. č. 6/2000, s. 36).

O

č
em
se
(ne)
mluví

Neon?

Takže ještě jednou k šéfredaktorově editoriale.

Čteme tu s důvěrou a s pobavením například o „našem skvělém webmasterovi“, že „celé číslo se poskládalo velice ladně a takřka samo“, o „hudebních miláčcích“, o „III. tisíciletí“, nebo o malíři, kterého „v brzké budoucnosti čekají skoro určitě velké úspěchy“.

A především, zda by pak Neonu byla škoda, nebo by ho opravdu, ale opravdu vůbec nebylo škoda. Takže vzniká otázka, zda tedy má nebo mělo smysl ho vydávat.

Že si na stránkách Neonu rádi utahují též z Pavla Dostála, nynějšího ministra kultury, to s tímto rozhodnutím pochopitelně nemělo pranic společného. Dotace ministerstva kultury jsou totiž v první řadě určeny na podporu vydávání nekomerčních časopisů a zde se skrývá ono příslovečné jádro pudla. Negativní rozhodnutí nemá nic společného ani s tím, že Neon uveřejnil (nemálo vydařenou) Vieweghovu parodii na memoárové prózy Evy Kantůrkové, ředitelky příslušného odboru ministerstva. Leč možná se to bude tvrdit a už dnes nadmíru zasvěceně tvrdí: v Čechách to není nic neobvyklého. Směrodatná je nicméně skutečnost, že se od letošního jara začalo hovořit o tom, zda tím pádem vůbec Neon přežije léto. Zda neskončí svým prosincovým (nebo dokonce zářijovým či říjnovým) číslem, aby jeho abonenti nebyli poškozeni. Zda po svém zániku v podobě tištěného média potom nebude „vycházet“ jedině na internetu (kde je k mání už od března). Což je sice

zdánlivě totéž, ale ve skutečnosti to ani trochu není totéž. A především, zda by pak Neonu byla škoda, nebo by ho opravdu, ale opravdu vůbec nebylo škoda. Takže vzniká otázka, zda tedy má nebo mělo smysl ho vydávat.

Jedno v žádném případě není možné Martinu Reinerovi alias Pluháčkovi upřít: srdnatost a zmužilost, s níž se v loňském roce pustil do projektu, který u nás nemá potřebnou tradici ba možná ani potřebné čtenářské zázemí. Na jeho úsilí vydávat populárně laděný, mírně komerční, lehce bulvární časopis o kultuře není jistě zhořla nic zavrženíhodného, přitom však platí, že si tak šéfredaktor (vydavatel revue Martin Reiner se jím stává od lednového čísla) uložil, že bude neustále balancovat na tematickém laně. Je to navlas stejné jako s postavením Michala Viewegha v české literatuře: také tento talentovaný spisovatel, který se ostatně jako kmenový autor Pluháčkova nakladatelství Petrov stal taktéž

Neon?

neměnnou rekvizitou snad každého čísla Neonu včetně jeho svatební fotografie a jiných familiárností, podobně kolísá mezi směřováním k umělecké kvalitě a ke komerční efektivitě. Výsledkem je klasický kočkopes a s něčím podobným se potýkají i v Neonu.

Tím nebudiž ani v nejmenším řečeno, že by se v Neonu absolutně neobjevovaly nepochybně zajímavé příspěvky (patří k nim namátkou rozhovory s Alexandrou Berkovou, s Bohuslavem Vaňkem-Úvalským, spojené s ukázkami z jejich nových nebo připravovaných próz, anebo, z jiného soudku, například článek Vandy Oaklandové o Sylvi Plathové). Všechny však mají v kontextu časopisu ono zmíněné převažující magazínové zacílení a v tom je základní problém. Opět platí: proč ne! Proč však také ano? Jenomže ze spisovatelů a vůbec z lidí kumštu vytvořit stereotypní magazínové hrdiny není ani trochu jednoduché, ne-li úplně nemožné. Pokud se to někdy redakci

Neonu podaří, bude to malý zázrak. Zázraky se stávají.

Mimochodem: řekne-li se Neon, tento magazin bývá spojován v první řadě s Martinem Reinerem alias Pluháčkem a dále s Michalem Vieweghem. To se přihodilo kupříkladu Jiřímu Peňásovi, který v bloku svých recenzí v červnovém čísle píše o Vieweghovi jednoznačně jako o „redaktorovi časopisu Neon“. Přitom zprvu v Neonu působila kromě prvního šéfredaktora Bogdana Trojaka jako redaktorka pouze Hana Machálková, pak přibyla Jana Kostecká, od ledna pracuje v redakci taktéž Jakub Bielecki, zatímco Viewegh nefiguroval a nefiguruje ani v redakční radě revue. Což o to, kritik se všehovšudy spletl, to se stane každému (sám Peňás v případě filmových kritiků přijímá s porozuměním i právo na usnutí během promítání), že to však čtyřčlenné redakci vůbec nepřišlo!? Zrovna v témže čísle čtenář záupí, když zjistí, že ředitel nakladatelství Academia Alexandr Tomský (který

dlouho žil v britském exilu!) nemá žel zdání, jak se správně píše světoznámý spisovatel Graham Greene. Kdyby někdo jemu zmršil příjmení, také by asi neměl radost, věřme však, že Greene nad tím na onom světě už jen mávl rukou. Stejně jako početná redakce.

Takže ještě jednou k šéfredaktorově editoriu. Čteme tu s důvěrou a s pobavením například o „našem skvělém webmasterovi“, že „celé číslo se poskládalo velice ladně a takřka samo“, o „hudebních miláčcích“, o „III. tisíciletí“ nebo o malíři, kterého „v brzké budoucnosti čekají skoro určitě velké úspěchy“. A také tady narazíme na poznámku o Ivanu Wernischovi, který prý sice jako spolupracovník zrovna neobstál, ale „je chytřej“. Berme to tak, že jde o první kompliment k pozvolna se blížícím Wernischovým šedesátinám. O magazínový kompliment.

Vladimír Novotný

Jako když voda splaví rozovor s Violou Fischerovou tu úzkost

Viola Fischerová (nar. 1935), básnířka, publicistka, autorka pohádek pro děti, povídek a historicko-naučných pořadů, překladatelka; autorka ze skupiny tzv. šestatřicátníků.

První sbírka *Propadání* (1957) byla nakladatelstvím Československý spisovatel odmítnuta, oficiálně F. debutovala 1965 v Českém rozhlase, časopisecky 1967 v *Sešitech pro mladou literaturu*.

Od 1975 spolupracovala (do 1994) s *Rádiem Svobodná Evropa*. Vydala sbírky: *Zádušní mše za Pavla Buksu* (1993), *Babí hodina* (1993), *Jak pápěří* (1995), *Odrostlá blízkost* (1996), *Divoká dráha domovů* (1999).

Kdy jste začala psát?

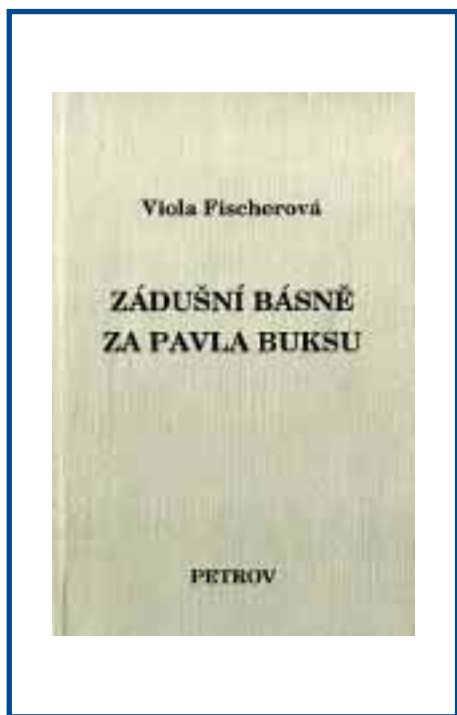
Jako kdekdo v pubertě. Ale velice jsem to skrývala a snad jsem se za to i styděla. Vzpomínám si, že jednou tatínek, kterého jsem měla ráda a který byl vlastně velice moudrý člověk, ke mně přišel do pokoje v takových tichých trepkách, a já jsem zrovna něco psala. Ve strašné panice jsem vzala ten sešit a vyhodila ho z okna. Ale pak jsem se zastyděla, protože táta byl báječný člověk, a sešit jsem zase vzala a přinesla mu ho. A on řekl, že to

jsou hezké básničky. Tak jsem se vlastně dozvěděla, že píšu poesii. Já jsem to takhle nikdy neviděla, vždycky jsem psala reakci na něco nebo tehdy, když jsem chtěla něco říct. Že je to poesie, to jsem si nemyslela. Později jsem měla strach, že básník je taková zvláštní bytost, která se dotýká čehosi tajuplného, k čemuž normální člověk nemá přístup a že je jakousi bytostí vyššího rodu. Vzpomínám si, když k nám přišel krátce před smrtí František Halas: moje maminka udělala obložené chlebíčky. Já shledala ty chlebíčky strašlivě chudácké a vůbec nedůstojné toho, aby se předkládaly básníkovi. A tak jsem udělala

mámě, když Halas odešel, scénu, že to tedy ne, takové chlebíčky básníkovi ne!

A máte ještě ty úplně první básně schované?

Nemám. Poztrácela jsem je. Ale po návratu z emigrace jsem se setkala se svým dávným přítelem, brněnským skladatelem Jiřím Matysem, který moje mladistvé verše znal. On je tehdy ode mne dostal, a tak jsem zjistila, že napsal na texty těch básniček jakýsi cyklus pro soprán. Nedávno mi to přehrával a já se jenom matně rozvzpomínala na nějaké verše, ale už nikdy bych je nedala dohromady. Byly to básničky velice naivní, ale pozoruhodné bylo, že formálně byly velice dobře napsané.

Jiřina Topolová, která pro mě kdysi opisovala verše, mi před pár lety přinesla „Propadání“, což je dlouhá čtyřdílná báseň, kterou jsem v roce 1957 málem vydala. A já z ní přečtu ten začátek, abys věděla, v jakém klimatu se tehdy moje verše pohybovaly:

I.
Je rozříznutá bář
a jedna hlava šílí
vysokým hlasem kohouta

Přes všechnu úzkost
propadá se
hranatou věží
k věčné spáse

žitého života

II.
Velmi dávno zemřelý den
matka schovává urničky capání
galošky
ve ztichlých pokojích našeho domku
hledá dopisy
aby alespoň úzkost
jí naplnila plachty

V ulicích padá déšť
Beru si nazpět život matko
beru si nazpět život
který jsem ti dala

V ulicích padá déšť
To je ten dům
mé odcházení
maminko začít sama žít
je víc než narození

A přenošené snění
je úzkost ze všech dnů
Zemři můj život matko
ať už se propadnu
ať už se nesmím vrátet
ať už smím umírat

Je jenom jedna nutnost
jistě a jedině
přijímati je ztrácet
smrt v každé hodině

Maminko dítě
vodo snů
pusť se mě

padám
samotnu...

Proč jste nakonec tu svou první sbírku „Propadání“ nevydala?

To bylo tak. S Vaškem Havlem a Jiřím Kuběnou jsme chodili za Jiřím Grossmanem, literárním kritikem a posléze také slavným divadelníkem. To byl člověk, který mimořádně rozuměl poesii a měl zájem i o nás. On mě přinutil, abych mu všechny básně nosila a pak jednoho dne řekl, že z toho mám udělat knížku, protože ve Spisovateli dělal poesii. Bylo to v sedmapadesátém roce, kdy se zdálo, že by vydání snad už bylo možné, takže já jsem z toho dost zkrúšená připravila sbírku a přinesla mu ji. Čekala jsem před nakladatelstvím Československého spisovatele a přišel Jan a říkal: „No, mě se ta knížka moc líbí, ale když ji vydá-

*Cesta za básnířkou
Violou Fischerovou
začala už prvním
telefonátem. Viola mi
tehdy asi dvacet minut
popisovala, kudy se
k ní do Prahy,
Lohniského ulice,
dostanu. Ten plánec
mám dosud schovaný.
Je na něm pěšina, po
níž se vydám, pár
stromů, kopec, po levé
straně červené
zábradlí, po pravé
zelené a za ním škola.
Pak chodník
s několika jabloněmi
a za školou dva
tenisové kurty
s oranžovou antukou.
Nebo tři?
O panelácích ani
zmínka.*

*Bylo to loni v září
a přišla jsem před dům
o půl hodiny dřív.
Četla jsem si na
trávníku před domem
sbírku Violy Fischerové
Babí hodina
a pozorovala dvě
školačky. Skákaly
gumu. Jedna z nich mi
nakonec z knížky
stydlivě a zajíkově
přečetla báseň:*

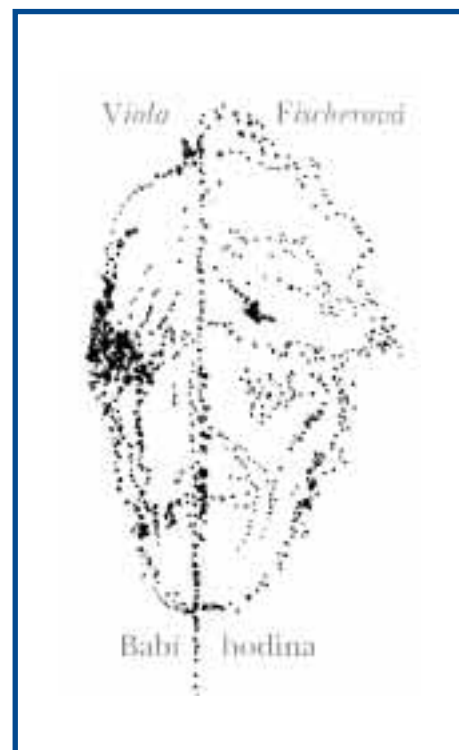
Po celý život jsi spala matko
se strachem
jenž otvírá oči a zacpává uši

Avšak zahleděná a hluchá
se nedovíš ani dnes
že dítě co neseš pod srdcem
ti trčí nahé ven z břicha

me, ukamenují tebe a mě a ještě rozbijou tuhle vitrínu.“ Takže já jsem byla šťastná, že se mu to líbilo. Jenomže ten pocit, že to není tak dokonalé, jak bych chtěla, ten tam také pořád byl. Já jsem hyperkritický typ, když jsem se setkala s prózami Věry Linhartové, bylo to pro mě takové zjevení, že jsem si říkala: nemám co nabídnout. Zalomila jsem se a přestala úplně psát. Až v roce 1985 vznikla další knížka jako důsledek velice dramatických okolností smrti mého prvního muže.

Kdo vás nejvíc ovlivnil v 50. letech?

Ono se nedá říct, ten a ten básník měl na mě přímý vliv. Samozřejmě podhoubí, intelektuální bohatost všech setkání, to samozřejmě nechalo stopy. Já si pamatuji dodnes, jak mi řekl Jindřich Chalupecký k mým básničkám: „Podívejte se, ne že by to nebyla pěkná poesie. Ale ono poesie neznamená nosit šaty.“ Když jsem psala za těch třicet let Zádušní básně za Pavla Buksu – a to byla nelehká situace psát takhle intimní verše – tak jsem na Chalupeckého slova myslela, měla jsem je jak hřebík v hlavě.

Anebo vím, co mi řekl Grossmann a co se posléze skutečně projevilo. Řekl: „U tebe jsou vždycky nejlepší ty básně, které vypadají, že jsou napsané jedním tahem a v podstatě rychle spějí k pointě.“ Dřív jsem s tím měla strašné potíže, protože jsem všechno chtěla nacpat do jedné básně. Ale moje poslední knížka Divoká dráha domovů, ta už je složená víceméně z krátkých básní, kde tři dávají dohromady to, co bych dřív řekla jednou.

Já bych se ještě vrátila k té Praze na konci 50. let. Ke komu měla vaše skupina šestatřicátníků, kam patřili i Jiří Kuběna, Pavel Švanda, Václav Havel a další nejbližší?

Byli to Jiří Kolář, Jan Zábrana, Josef Hiršal... Já jsem se dostala přes Vaška Havla k tomu, co byla tehdy skutečně literární elita. A to mělo obrovský význam, protože my jsme se tam naučili už jako velice mladí autoři skromnosti, opravdovému vztahu k tomu co děláme. Když v té době Kolář a Zábrana nepublikovali, tak proč bychom měli publikovat my? My jsme jim naše věci

*Nahrávací minidisk
jsem už nevypínala,
domem se rozléhaly
typické zvuky
panelových věžáků,
vrzání dveří od výtahové
šachty, štěkot psů
a vrískot dětí. A potom
zvonek: Viola
Fischerová-Jedličková,
páté patro.
Viola stála ve dveřích
a než jsem se zula,
řekla mi:*

nosili a oni nám k tomu řekli, co si myslí. Takže se nám nemohlo stát, že bychom začali publikovat za cenu nějakého morálního ústupku. Moja univerzita – jak říká Gorkij – to byla kavárna. Tam byl Jožka Hiršal, a ten říkal: „Znáš toho a toho, znáš Mallarméa?“ A když jsem ho nemohla sehnat, tak přišel a půjčil mě to. To byla intelektuálně velice vypjatá doba a šlo o spoustu věcí, které se člověk dozvěděl. Při vši temnotě té doby to byly strašně intenzivní a plné roky.

Po škole jste prý těžko hledala místo.

V tom devětapadesátém to bylo komplikované tím, že se nesmělo přijímat ani propouštět, a já jsem tehdy byla půl roku doma kvůli těžké žloutence. Četla jsem jenom Kafku, Dostojevského, Rilkeho a myslím, že jsem úplně zešílela. A pak jsem se dostala do Karlových Varů, které se měly jmenovat Stalinovy Vary. Ti, kteří šli do pohraničí, aby tam někde pracovali a vzali si tam statek, to se dalo ještě pochopit, ale ti, kteří šli do Varů vykrást věci, které zůstaly po Němcích – to byla skutečně patologická sedlina.

Co jste tam dělala?

Kulturní referentku. Pokojské byly fízlice. Kamarádka mě potom našla místo v propagaci v Praze a když jsem potom odjížděla, tak jsem Vary nenáviděla tak, že jsem tam raději nechala svých dvanáct párů dobrých a pěkných bot, jenom abych nemusela ve městě spát ještě jednu noc. Tak se mi to zošklivilo.

Potom jste se dostala do rádia.

Nejdřív jsem se dostala do Sdružení pražských nakladatelství, do propagace. A pak jsem jednou byla za Věrou Linhartovou v Hluboké o prázdninách a tam přijeli nějakí lidé z rádia. Slovo dalo slovu a já jsem řekla: „Cholera a zase konec dovolené.“ Jeden kolega říkal: „Vy nechodíte ráda do práce?“ Já na to: „A vy snad ano?“ A on povídá: „No já jo, záleží na tom co děláte. Umíte

psát?“ A já říkám, že snad jo. Tak jsem šla do redakce humoru a satiry. Tam jsem rok pracovala a pak jsem se dostala do literární redakce a tam jsem zůstala. To byla velice dobrá doba, 60. léta: bolševik šel pomalu k ledu a dalo se udělat spousta věcí. My jsem udělali první výbor z poesie Jana Zahradníčka a leccos jiného. Byli tam dobří lidé. S výjimkou jednoho Donáta Šajnera, kterej pak dělal za normalizace velkou kariéru. Ale tehdy se ještě neprojevoval, protože bolševici byli na ústupu. Takže moc nepřekážel.

Jaký byl osmašedesátý rok v rádiu. To jste tam ještě pracovala?

Byla jsem tam a bylo to báječné. Vzpomínám si na takovou věc: tehdy jsme dostali dopisy od lidí, kteří byli v 50. letech diskriminováni, a my jsme se rozhodli udělat z toho fiktivní příběhy. To bylo ohromné, vlastně nejšťastnější doba mého života.

A nemáte chuť napsat o té době nějaký román, generační?

Ne, já neumím psát prózu. Můj druhý muž Josef Jedlička říkal, že mám selektivní vnímání, že si ve světě všímám jen toho, čeho si chci všimnout, a zbytek mi jaksi uniká. Což je pravda. A takový prozaik být nemůže, ten musí mít daleko širší záběr.

Ale vraťme se raději k poesii. Já jsem si myslela a do dneška si myslím, že básník je ten, kdo zrovna píše. Jinak je úplně normální člověk a stýská se mu po tom, když zrovna psát nemůže, když poesie zrovna není. Poesie je jako ponorná řeka: najednou se vytratí a může to trvat dny a už je člověk nervózní a opuštěný, nebo to může trvat roky. Nebo už se poesie vůbec nikdy nemusí objevit, to se nikdy neví. Když jsem zase začala psát, zjišťovala jsem, že spousta věcí, které jsem zařazovala do básní, jsou takové podivné vzpomínky, které jsem v sobě nosila třicet, čtyřicet let. Jedna z nich je třeba věnovaná Marii Krejčové z Třeboně, kterou jsem najednou znovu měla před očima:

Ale ta
která se za mne modlila
je už zapomenutá

Odjakživa sirota
a vdova v osmnácti
ta dívka která sebe živila klásky
a srdcem a krví
svoje tři syny
až do bezvědomí

Nejmladšího
sežraly souchotiny
Ten druhý modrooký
bláznil po dva roky
když na hranici
u drátu
zastřelil rodičku

Nejstaršího se srdce
nabaží Má kluka a
dvě zlaté holčičky
a bydlí blízko

To ona
mi ukázala
celé jmění

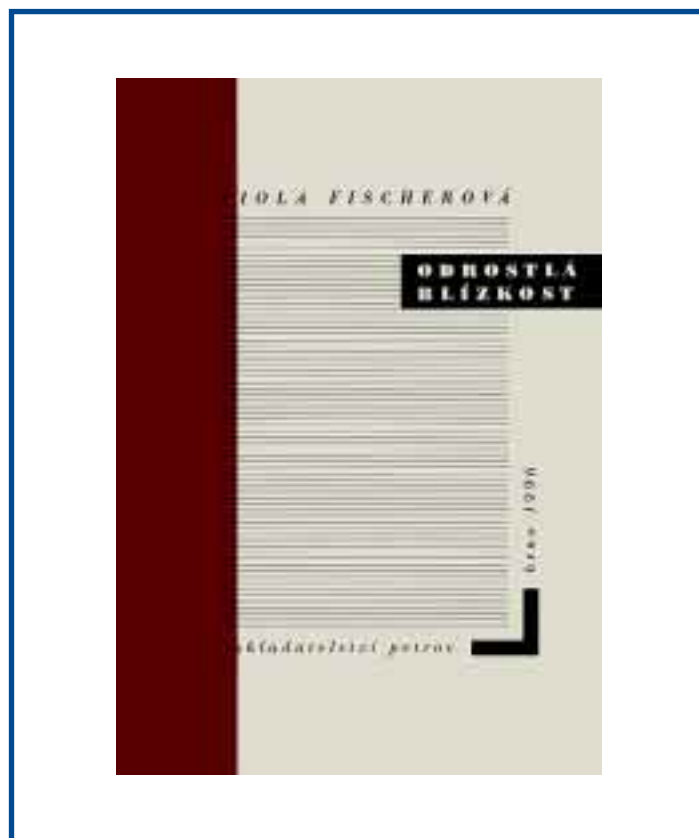
Ve skříňce pod Panenkou Marií
hrst dětských zoubků
a čtyři černé kameny které jí
vyoperovali po letech dva
na půl palce

Mívá strach?
Ještě pořád se usmívá

„Ach Jalenko čeho bych se tam měla bát?
Každé ráno si říkám
a zase je ráno
a ona zase nepřišla“

V roce 1969 jste emigrovala. Byl k tomu nějaký konkrétní důvod?

Já jsem to už někde řekla, ale když člověk emigruje, té otázce se nemůže vyhnout. My jsme bydleli na Zbraslavi v tamjším kině, kde jsme viděli film, ve kterém nějaký velice obratný a škodolibý filmař

„Podívej se, my bychom mohly tu první otázku říct takhle: Proč člověk vydá tak pozdě první knížku a jak vlastně člověk přijde k tomu, že začne psát poesii.“

Její autoritativnost mě nejdřív zmátla a zneklidnila. Pak se to prolomilo. Otevřely jsme víno, začaly jsme si úplně obyčejně povídat a s množstvím vypitého vína, vykouřených cigaret to šlo lépe a lépe.

sestříhal všechny sjezdy svazu mládeže. Bylo to neuvěřitelně komické, protože se tam objevovali pořád titíž lidé, kteří mluvili jen lehce varírovné pořád stejné blbosti. Byli čím dál pupkatější a plešatější. My jsme se v tom kině smáli, až jsme se zalykali. A pak jsme přišli domů a já jsem říkala: „Tak to ne, tohle si nelajsnu.“

S jakou představou jste do ciziny odešla?

Že tam budeme mýt nádobí. Já jsem začínala nejrůznějším způsobem: prodávala jsem hrnce a jak jsem celé dny chodila po těch barácích, tak jsem si večer nemohla sednout, jak mě bolely záda. Ve Švýcarsku byla jedna profesorka a já jí brečela do telefonu, jak jsem životně neschopná. Ona mi řekla: „Ach milé dítě, je to taková tragédie nemoci prodávat hrnce?“ Tak jsem se uklidnila. Pak jsem se rozhodla, že když chci poznat zázemí, jako jsem ho znala v Čechách, budu muset jít studovat. Šla jsem na fakultu a vystudovala historii a germanistiku. Jinak byla ta emigrace ohromné pracovní zatížení, hrozné

a v podstatě k ničemu. Ale člověk nikdy neví, co mu je k čemu dobré.

Kdy jste se rozhodla napsat Zádušní básně za Pavla Buksu?

Na ten okamžik si přesně pamatuji. Můj první muž Pavel Buksa trpěl poslední léta ve Švýcarsku depresi. Vstupoval do toho také alkohol a Pavel se jednou zastřelil. Když člověku umře milovaný člověk přirozenou smrtí, je to hrozné, ale náhlost a ještě z vlastního rozhodnutí – to člověka strašlivým způsobem rozbije, to se člověku rozletí vesmír na tisíc kousků. A co teď s tím?

Jela jsem s Josefem Jedličkou po necelem roce od Pavlovy smrti podívat se na Pavlův hrob. Najednou jsem měla pocit, že před sklem auta vidím Pavla téměř zřetelně. Byla to vize a já si říkala: my se tady někde rozbijem a on je tu od toho, aby si nás odvedl. No, nic se nestalo. Pak jsme jeli zpátky a já jsem si na nějaký papírek napsala cosi. A když Josef odjel a já si rozbalila kufr, tak jsem ten papírek našla. Podívala jsem se na něj a zjistila, že je to cosi jako báseň-klíč. To je ta první ze sbírky Zádušní básně za Pavla

Buksu. A začala jsem znovu psát, prostě se mi po hrozně dlouhé době vrátila poesie. To, že instrumentárium tohoto vzrůstání byla zrovna poesie, překvapilo ze všech nejvíc právě mě.

Bože můj nebe byly mrtví
chyběls mi po celý život
nelze tě vyprosit získat
ani vymodlit cestou k tobě
Když se však včera lehounce
prosvítla z dálky ke mně tma
protáhla se pohnula láska
schoulená jako dítě v břiše
to cizí vlastní odstnuvší se zvenčí

Ze začátku to bylo takové nejisté, jako když si člověk zkouší prstoklad. Jako když člověk, který dlouho nehrál, zkoumá jeho podobu. Já jsem měla výhodu, že za mnou stál Josef Jedlička, jeden z mála lidí, kteří poesii opravdu rozuměli. Věděla jsem, na jak velice tenký led se pouštím. Ale říkala jsem si, že kdybych náhodou uklouzla, tak Josef mi to snad řekne. Knížku jsem psala rok a ke konci jsem měla takové zvláštní po-

*Paška pod těžkým pracovním stolem
z dubového dřeva hryzala kost, Viola mezi
přísně sevřenými rty soustředěně tiskla
zpola vykouřenou cigaretu a mlčky
vzpomínala. Nahrávka rozhovoru končila
příjemnou změť obtížně rozpoznatelných
zvuků. Venku občas nějaký pes, kašel
a cizí hlasy, ve ztichlém pokoji rozlévání
vína, vrznutí židle, zrychlený dech Pašky,
loňské babí léto.*

city, jako by se přede mnou v dálce rozsvítilo světlo. To byl intenzivní okamžik mé lásky k Bohu. Nejenom té předpokládané lásky Boha k člověku.

Z té sbírky je to přes všechno zoufalství poznat – tíhnutí k naději...

To souvisí s mojí vírou. Když jsem se dověděla, že Pavel je mrtvý, měla jsem tak příšernou úzkost z toho, co se s ním děje v nějaké tmě, že jsem vlezla do vany a pouštěla jsem si pořád teplejší a teplejší vodu. A pořád mi byla strašná zima, až jsem najednou uviděla, že mám rudou nohu. Tak jsem zjistila, že jsem napůl opařená. Vylezla jsem ven a měla jsem skutečně na noze puchýře. Já jsem to skutečně necítila: ta zima, ta úzkostná zima byla tak velká.

V době, kdy jsem se chtěla nechat pokřtít, míval jeden mladý teolog moc krásná kázání. My jsme vždycky s Josefem o nedělích od oběda do čtyř mluvili o těch kázáních a já jsem přišla za knězem s tím, že bych chtěla, aby mě pokřtil. On přišel na první schůzku a já jsem jako správná „hausfrau“ upekla tvarohový závin a na-

šlehala šlehačku. Ale když jsem v druhé minutě začala mluvit o Pavlovi, rozběčela jsme se. Načež ten kněz natáhl přes ten stůl, přes ten štrůdl natáhl ke mě ruku, chytl mě za zápěstí a řekl: „Violo, ale přece právě pro takové lidi, jako byl Pavel, zemřel Kristus.“ A v tom momentě jako když voda ze mně splaví tu úzkost. Od té doby už jí nemám.

Jak jste se potom dostala ke Svobodné Evropě?

Když Pavel umřel, byla jsem ještě nějaký čas v Basileji. Ale protože už jsem byla příliš stará, vždycky jsem dostala jenom volnou smlouvu. Takže jsem přemýšlela, čím se budu živit a tehdy mě napadla Svobodná Evropa, pro kterou jsem psala už od 70. let. Když jsem přijela do Švýcarska, měla jsem pocit, že jsme možná neměli utíkat, že se ještě něco dalo dělat a uklidnila jsem se až takovým zvláštním způsobem. Tím, že emigroval taky Josef Jedlička. Já jsem Josefa znala, velice jsem si ho vážila a říkala jsem si, že když emigroval Josef, tak že ten odchod nemohl být tak špatný. Potom jsem

si s Josefem telefonovali a když jsme při naší užvaněnosti protefonovali celou gáži, Josef rozhodl, ať se za ním odstěhuju do Německa. Tak jsem se dostala do Svobodné Evropy.

Jaký byl návrat zpět do Československa?

To první, úplně první bylo, že jsme neviděli ostnatý drát. Viděli jsme otlučené baráky a když jsme si chtěli dát něco k jídlu, tak v automatu neměli vůbec nic. Ani rohlíky, ani vuřt. Pak jsem přijela do Prahy a zažila velký šok, když jsem poprvé uviděla Hradčany. Měla jsem je v představě z dob komunistického režimu jako něco mnohem většího. A teď jsem přijela a byly mnohem menší – a byl tam Vašek. To bylo něco, s čím člověk v životě snad ani nemohl počítat. Ovšem návrat byl dvojí: spousta lidí, které jsem měla ráda, byla dávno mrtvých a ty, které jsem znala jako krásné mladé holky, jsou dneska staré paní.

Vrací se vám v životě nějaký okamžik štěstí, absolutního štěstí?

V Třeboni mokrý písek, husí mochna. Mám o tom taky jednu básničku. A vlny tam, z dětství. To je moje nejkrásnější krajina – místo.

Slunná vůně dubna
zrána ústa plná dětství
kakaa chleba a másla
za domem zahrada za plotem představa
nejsladší vítězná drobná
husí mochna s pírký
a vlhký písek a rybník
v parku u hřbitova u zdi
zčernalý kámen
temný anděl co tě neopustí v slunci

Tak a teď to stopni a já si budu vzpomínat, kdy jsem byla šťastná.

připravila
Dora Kaprálová

Přirozené známosti je název expozice šestice autorů, která představí poslední a zčásti i retrospektivně shromážděné práce umělců, spojených osobními přátelstvími, mnohdy i mnohaletými, avšak žijících dnes v různých zemích Evropy: **Jitka Boková** (nar. 1953) a **Ivo Medek** (1936) v Praze, **Roman**

Erben (1940) v Mnichově, **Miloš Síkora** (1945) a **Vlasta Voskovcová** (1950) v Paříži, **Tomáš Frýbert** (1949) v Bretani. Ačkoliv je nespojuje žádná programová idea, jež by usměrňovala jejich umělecký výraz, přesto existují nesporně v jejich tvorbě styčné momenty dané vzájemně inspirativní imaginativní spřízněností. Ta má u dvou zú-

Pozvánka na výstavu

Okruh jedné volby
Blízkosti a vzdálenosti

Tušení okruhu

Různosměrné souvztažnosti

Spříznění na dálku

Okruh bez názvu

Různosměrný pohyb

Tušení souvislosti

Miloš Síkora, „Reflét d'un incendie“

Různost a dálka: tušení okruhu

Různost a dálka, tušení a okruh

Okruh dálky a různosti

Možnosti setkání

Setkání možností, možnosti setkání

Dávné známosti, okamžik setkání

Dávné známosti, okamžik okruhu

částečných autorů – Romana Erbeny a Ivo Medka – historické kořeny už v jejich společném podílu na činnosti někdejšího pražského okruhu UDS na přelomu 60. a 70. let, což je sblížovalo osobně i s organizátory a autory koncepce výstavy, Petrem Králem, Prokopem Voskovcem a Stanislavem Dvorským. Z tohoto postsurrealistického výcho-

diska se rozvíjela v průběhu 70. let i tvorba Miloše Síkory a Vlasty Voskovcové. Přátelstvím a tvůrčí inspirací se pak k tvorbě těchto autorů vztahuje i dílo dalších dvou tvůrců, Jitky Bokové a Tomáše Frýberta – a to takříkajíc na dvou koncích světa: první se utváří zde, druhé vzniká již výhradně ve francouzském exilu.

Vlasta Voskocová

Miloš Síkora

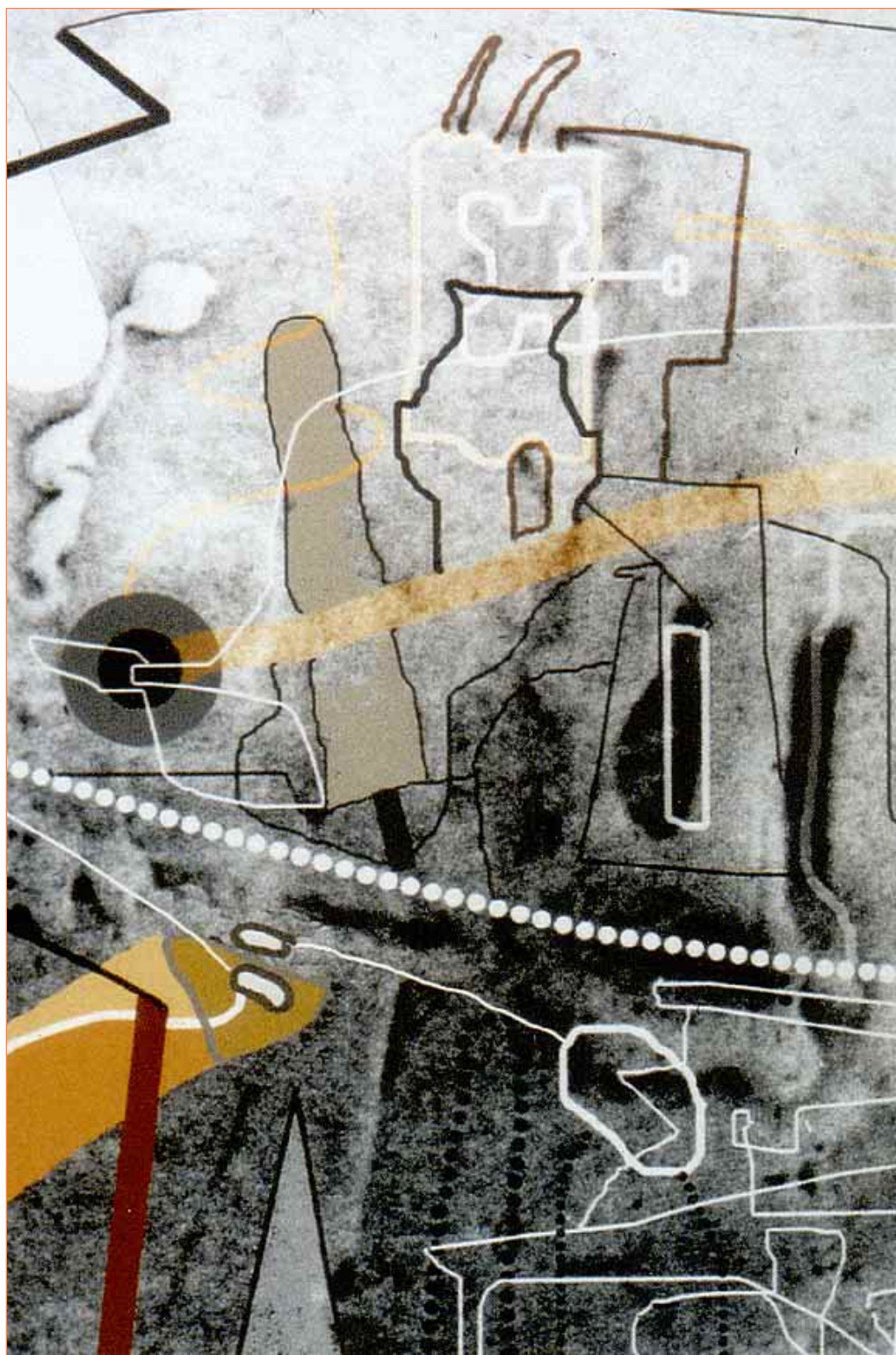
Na hře
„souvztažností
a vzdáleností“,
„rozdílnosti a shod“
je právě založena
koncepte
připravované
výstavy.

Tomáš Frýbert

Na hře „souvztažností a vzdáleností“, „rozdílnosti a shod“ je právě založena koncepte připravované výstavy. Rozdílnosti bude podtrženo mimo jiné i prezentací celé palety technik a výrazových prostředků od intimních formátů grafik až po prostorové objekty, téma vzdáleností např. Síkorovou tvorbou čerpající z cest po Indii

a Nepálu. Souvztažnosti a shody založené na důvěře v ideační sílu hlubinných zdrojů tvůrčího procesu, na rozdíl od vnějších programových konceptů, by měly být v textech průvodního katalogu jen naznačeny. V rovině básnického výrazu budou charakteristiky vystavujících doplněny také texty dvou ze zúčastněných výtvarníků:

Roman Erben, „Zvěsti“

Romana Erben a Tomáše Frýberta. Že ve světle příbuzností mezi jednotlivými projevy, v jádru ovšem zcela osobitými, lze nahlížet na zúčastněné autory jako na potenciální tvůrčí okruh existující pomyslně bez ohledu na hranice států a geografické vzdálenosti, to má jistě svůj zvláštní význam – jako jeden z malých, ale výmluv-

ných příkladů – v kontextu úvah o budoucnosti kultury na přelomu tisíciletí a v sjednocující se Evropě.

Výstava proběhne v Prácheňském muzeu v Písku od 4. do 31. srpna 2000.

Stanislav Dvorský

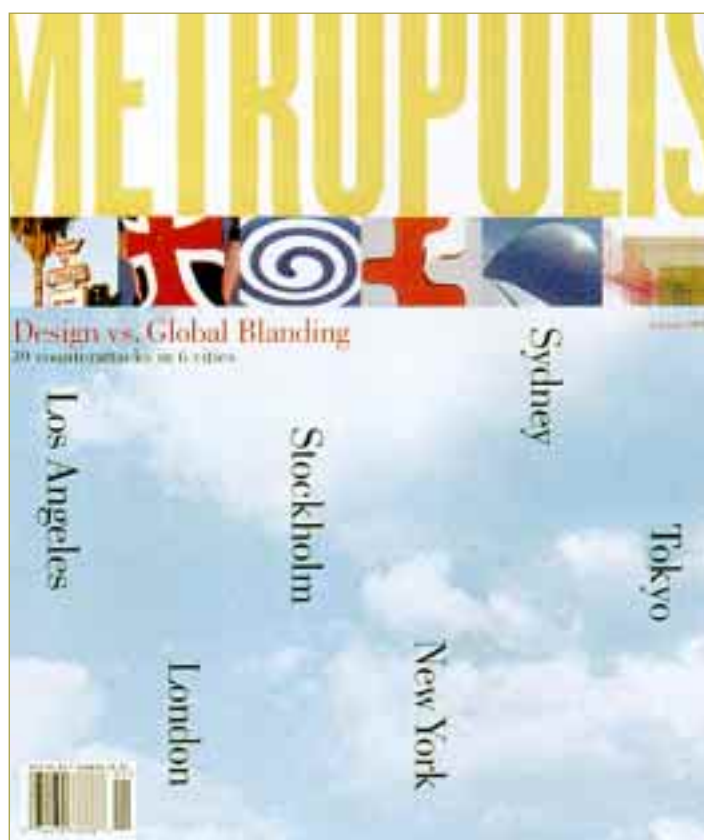
Ačkoliv je nespojuje žádná programová idea, jež by usměrňovala jejich umělecký výraz, přesto existují nesporně v jejich tvorbě styčné momenty dané vzájemně inspirativní imaginativní spřízněností.

Design a Duchamp

Robert Štencel, „Info 2/99“,
konceptce časopisu, Česká republika

Paula Scher, „Metropolis Jan/2000“, konceptce časopisu, Spojené státy americké

Devatenácté Mezinárodní bienále grafického designu v Brně, Místodržitelský palác, Moravské náměstí 1A. Vernisáž 21. června 2000. Venku je příjemné teplo (přes 30 °C), uvnitř na pódiu dlouhé projevy: žoviální, až trapné. Aspoň si v klidu projdu výstavu! Několik místností, v nich přes 700 exponátů: malých, většinou knihy a časopisy. K tomu katalog – 224 barevných stran jen za 200,- Kč.

Instalace: precizní, ale také necitlivá. Příliš grafických prvků na panelech zastíňuje drobné exponáty. Nicméně upoutá na první pohled. Řazeno podle zemí. Hned v přízemí (A–J) zaujme Japonsko. Hodně exponátů, přímé i metalické barvy, zářivá čistota, místy snad i přesah řemesla. To vše je ovšem v kontextu japonské kaligrafie a ostatních východních estetik snadno pochopitelné.

Hned vedle Česká republika. Mnohem upatlanější, technicky zdaleka ne tak efektní a bohužel invenčně také nic moc. Zjevná ambice „dělat umění“ vyznívá jako z nouze ctnost. I zde sice lze vystopovat jakési náznaky tradice (Josef Váchal), ale ty nepůsobí nikterak přesvědčivě. Také snaha „dělat to jako oni“ je příliš patrná. I když ne zase tolik, jako u zbytku východní Evropy.

„Oni“ – západní Evropa působí vy kalkulovaně a chladně, ale také čistě a precizně. Není lehké odlišit jednotlivé státy, je lehké nevšimnout si žádného. Slavný dánský a nizozemský design splývají (i přesto, že v 1. patře je ještě samostatná expozice „Práce z Holandska“). Je nutné přecházet si, kde začíná Francie. Zbytek světa se zdá tu „japonštější“ (všimnete si jich – Brazílie, Indie, Čína), tu „evropštější“ (nevšimnete si jich, ale jsou tam).

Peter Felder, „Joop Roeland: An Orten gewesen sein“, kniha, Rakousko

Nová média (co je to, zatím neví ani organizátoři) – pár snímků z obrazovky počítačů. Jsem unavený. Jdu pryč.

Po cestě pryč si kupuji katalog Marcela Duchampa: 96 stran, 68 barevných reprodukcí. Cena 120,- Kč. Teď už skládám organizátorům poklonu, a vycházím do letního Brna. Co bych dal za trochu toho „upatlaného“ českého designu v nevábných českých ulicích. Výstava potrvá do 24. září 2000.

Jakub Tayari

V prvním patře vrchol bienále: dadaista, kubista, surrealista – Marcel Duchamp. Na sedm desítek exponátů, které obsahují a přesahují zbytek výstavy. Práce z let 1912–1968 by mohly sloužit jako in-spiromat i teoretický návod pro všechny „designéry“. V další místnosti: Adrian Frutiger, slavný švýcarský typograf. – Dozvídám se, že měl prý přijet na vernisáž, ale byl upoután na lůžko. – Čistý design. Vyváženost kompozice. Estetika v praxi. Všechno svítí (jsou pod tím žárovky). Po Duchampovi ovšem jeho chlad působí až nechutně. Je třeba přejít k dalším státům (K–Z).

Hned první (nebo poslední) z nich – USA dodávají (po japonské estetice a evropském kalkulu) třetí prvek – hravost. Pěkné, elegantní, technicky čisté. K tomu nadsázka, kterou postrádají studená Evropa i roztomilé Japonsko. Ani trochu „umění“, zato poctivá práce. Humor až anarchie. Leč není to Duchamp, není to Frutiger. Východní Evropa je východní Evropa a ostatní státy se jako v přízemí kloní tu napravo, tu nalevo. K USA však nikdo.

Masahiko Koga, „Magokoro 1/2000“, obálka časopisu, Japonsko

Případ Woyzeck:

Když člověk je korunou tvorstva,
co jsou pak ti druzí?

Vojcek hledá útěchu doma u své Marie, ale sklízí jen pohrdavé krčení ramen, netýkavost a rány v podobě její neskrývané touhy po narcistním Tamborovi. Jediná rozkoš, která Vojckovi zbývá, je močení a jediným únikem jsou mu jeho fantastické sny. Ta úzkost musí být nesnesitelná. Nervově narušený, ukřivděný a podvedený Vojcek nachází v rukou sílu už jen pro jediné. Je zoufalství omluvou za škrtící ruce?

V Činoherním klubu měla v dubnu tohoto roku premiéru smutná komedie **Vojcek**. Příběh nanovo poskládaný z torza hry německého dramatika a vědce **Georga Buchnera** a inspirovaný soudním spisem o rozporuplném vrahovi jménem Woyzeck, který v roce 1821 zabil svoji ženu. Lékaři tehdy Woyzecka hájili pro jeho nemocnou duši, ale popravě nezabránili. Režisér Martin Čiřvák a dramaturg Martin Kubran postavu nešťastného, nepochopeného a nechápajícího Vojcka oživil a vpustili ji znovu do světa komunikačního chaosu, respektive kolapsu porozumění – do prostředí ruchů, šumů a nelásky. Představují nám človíčka v oranžové košili, aby nám snad připomněli, že vojckovským syndromem méně či více trpí každý z nás. Nebo vy snad můžete dát ruku do ohně za fungování vašich vztahů, za věrnost svých blízkých a za bezproblémové udržení moči v každé situaci?

Vojcek v podání výborného Matěje Dadáka přijímá s vykulenýma očima nesrozumitelné moralizující přednášky Pana hejtmána a s vyrovnaným „mouchysněžtesimě“ postojem snáší ponížení men-

gelovskými pokusy Profesora, který na něm chce dokázat, že puzení močit je ovladatelné silou lidské vůle. Vojcek hledá útěchu doma u své Marie, ale sklízí jen pohrdavé krčení ramen, netýkavost a rány v podobě její neskrývané touhy po narcistním Tamborovi. Jediná rozkoš, která Vojckovi zbývá, je močení a jediným únikem jsou mu jeho fantastické sny. Ta úzkost musí být nesnesitelná. Nervově narušený, ukřivděný a podvedený Vojcek nachází v rukou sílu už jen pro jediné. Je zoufalství omluvou za škrtící ruce?

Fantasmagorická hra plná motivů koně, hub a vody se odehrává v jednoduchých kulísách, na rafinovaně prosté scéně Emila Drličíka: ve většině obrazů se herci pohybují po mírně nakloněné rovině, která automaticky

Georg Büchner VOJCEK

Činoherní klub

Georg Buchner: Vojcek.

*Překlad Ludvík Kundera. Úprava
Martin Čičvák, Martin Kubran, režie
Martin Čičvák. Osoby a obsazení:
Vojcek – Matěj Dadák,
Marie – Monika Zaťková,
Ondřej – Ondřej Sokol,
Profesor – Stanislav Zindulka,
Hejtman – Pavel Kikinčuk,
Plukovní tambor – Karel Stárek.*

Foto Yvona Odrazilová

asociuje vratkost šikmé plochy – tady si někdo něco odpyká! Výrazným prvkem scény je díra, v níž jednak Vojcek šlape svoje močopudné zeli, ale kde se také myje jeho žena – krásná Marie. Záměrně kýčovitě sentimentální je obraz širého jezera, na jehož břehu sedí zády k divákům zamilovaní Vojcek a Marie. Stejně tak tiše sedí i v předposledním obraze, ale to už tušíme, že uklidňující šelest moře je předzvěstí Vojckova rozhodného činu. Také hudba Radovana Přikryla dává inscenaci kouzlo. Tepe, buší, duní a žene Vojcka v jeho roztěkaných aktivitách zběsilým tempem, zastřešuje všechny ruchy a šумы, před nimiž se Vojcek ukrývá ve své malé oáze zacpaných uší.

Kromě přesvědčivého Vojcka Matěje Dadáka, je výrazný svým hereckým výko-

nem Pavel Kikinčuk v roli pedantského, rozkošnický si holení užívajícího Hejtmana, který labužnický naslouchá svému rozvláčnému monologu. Vojcek jej v jednom okamžiku – poklona maskérkám (Bursová, Bářková) – doopravdy řízne.

Marie (Monika Zaťková) je prostě manželstvím s Vojckem nespokojená a roztoužená po „hřebcích“. Krásný Tambor (Karel Stárek) si za sebou důstojně táhne dětský vozík s bubeníčkem a Stanislav Zindulka svoji postavu Profesora naplnil posedlostí a vybavil klapkama na oči proti perifernímu vidění důsledků jeho výzkumu.

Vojcek v Činoherním klubu je hodně smutná, do morku kostí mrazivá záležitost, ale nechybí jí nadhled, komika a skvělé vizuální provedení. Jestli se nebojíte přemýšlet o Vojckově činu a o sobě, pak vám představení doporučuji. Jestli se bojíte holiče, ve snech vás straší koňský ohon a máte-li občas problém se svým močovým měchýřem – pak vám návštěvu divadla předepisují.

Lenka Nejezchlebová

Místo k rekreaci

„Cédéčko“ už není
předmět hodný zájmu,
může sloužit jako
podložka pod hrnek
s kávou nebo
vyrovnávací element
pod stůl. Přikládat CD
k časopisům
o počítačích či
počítačových hrách je
nutností, přikládat ho
k časopisům
společenským nikoho
nepřekvapí.

Je mnoho povolaných, málo vyvolených. Ještě si pamatuji, když byly v prodejnách Supraphonu k mání všehovšudy 3 CD. Byla to nějaká dodávka z Nizozemska: jedno CD bylo od Cindy Lauper, a když jsem je kupoval, všichni kolem se na mě dívali jako na šílence. Dnes jsou pomalu šílenci ti, kteří shánějí obstaroční a neforemné „fošny“ LP, i když, pravda, jejich zvuk je plastičtější a méně instantní.

„Cédéčko“ už není předmět hodný zájmu, může sloužit jako podložka pod hrnek s kávou nebo vyrovnávací element pod stůl. Přikládat CD k časopisům o počítačích či počítačových hrách je nutností, přikládat ho k časopisům společenským nikoho ne-

překvapí. Tomu taky odpovídá obsah „drážek“.

Nicméně jsou tištěná média, která si hlídají kvalitu svých „příložek“ – třeba Živel, Tamto nebo časopis Stereo. V posledně jmenovaném v průběhu doby vyšel třeba kytarista Hromek, slušný výběr z Mozarta, výběr z české „nezávislé“ scény či muzika hraná lidmi kolem King Crimson.

K letošnímu červencovému číslu bylo vloženo CD **Oldřicha Janoty – Podzimní král**. Osm klasických dlouhých jantovských kousků z koncertů z února 1983 a z dubna 1984. Tak konečně si můžu pus-
tit Bitvu na Tursku nebo Ztracený ve světě. V té době, ještě před Mozartovými kou-
lemi a před „minimalistickou“ nákazou

Pouštím si Janotu stále dokola
a sentiment se valí všemi póry, stéká
do údolí a vytváří čvachtavé mokřiště.
V době veder to není marné místo
k rekreaci...

(to nemyslím nijak zle), v té době na přelomu 70. a 80. let, Janota kraloval na pražské folkové scéně. Hutka, Třešňák a Veit dohráli a odjeli, Merta s Lutkou si občas někde brnkli, o něco více Voňková. V Baráčnické rychtě fantom Ladislav Zajíček, asketický muž s legendární koženou taškou přes rameno a hodně dlouhým vlasem, pořádal pod hlavičkou Sekce mladé hudby koncerty prvního YoYo bandu, Čundergrundu (zahrál ten, kdo vyšplhal na pódium) a objeveného Janoty. Jakoby „nepolitické“, zádumčivé Janotovy písničky ohlašovaly poslední verzi baroka v Čechách. Sedal jsem tam často a ředil svůj smutek mladého starce Janotovy akordy. Byl jsem taky ztracený ve světě, tak strašně ztracený ve světě.

Pouštím si Janotu stále dokola a sentiment se valí všemi póry, stéká do údolí a vytváří čvachtavé mokřiště. V době veder to není marné místo k rekreaci...

Karel Poulík

Nakladatelství **Triáda** vydává od roku 1994 současnou českou beletrii, překladové práce, literárněvědné a uměnovědné texty. Nakladatelství mimo jiné vydalo životopis romské aktivistky Eleny Lackové „Narodila jsem se pod šťastnou hvězdou“, básnickou sbírku Prima Leviho „V nejisté hodině“, poesii Samuela Becketta, teoretickou práci „O duchovnosti v umění“ od zakladatele abstraktní malby Wassily Kandinského nebo bauhausovskou učebnici Paula Kleea „Pedagogický náčrtník“.

V prozaické a básnické edici **Delfín** v nejbližší době vyjde kniha Adolfa Hermanna „Mých prvních pět životů“, memoáry, které jsou cenným dokumentem o historii Československa a židovské komunity v něm. Dále bilingvní svazek „Romové o válce“ první souhrnné publikující svědectví romských pamětníků o jejich osudech za 2. světové války. Pro rovněž bilingvní (česko-ruské) vydání je připraven výbor z básnického díla Vladimíra Nabokova „Ut pictura poesis“ v překladu Petra Borkovce. Portréty sedmačtyřiceti německých spisovatelů v české literatuře přinese kniha novináře Jürgena Serkeho „Putování opuštěnou literární krajinou“.

Dalším titulem z oblasti teorie umění, navazujícím na Kandinského a Kleeovy texty je kniha Lászlo Moholy-Nagye „Od materiálu k architektuře“.

V rámci literárněvědné edice **Paprsek** se chystají teoretické texty představitele francouzského strukturalismu Tzvetana Todorova „Poetika prózy. Co je strukturalismus“, soubor textů Václava Černého o jeho „učiteli“ André Gidovi, knížka „Svět jako labyrint/Manýrismus v literatuře“ autora Gustava Reného Hockeho či kniha Meyera Howarda Abramse „Zrcadlo a lampa“ s podtitulem „Romantická teorie a tradice estetického myšlení“.

nakladatelství Triáda
Nuselská 39

140 00 Praha 4, Nusle
tel: 02 44 02 31 19, 0602 20 77 94
(David Vondrák)
fax: 02 44 02 31 31
e-mail: vondrak@face.bitis.cz

Radostě

Radostě jsou radosti, které si můžeme sami sobě poskytnout. Každý je má jinak definované. Jedna moje známá si kupuje každý měsíc boty, má jich asi 200 párů a nechala si na celou jednu stranu pokoje udělat dřevěnou stěnu z malých „kójiček“. Tam sní sen ty boty, které už do reprezentáku nominovány nebyly – tzn. paní je nenosí.

Spousta lidí se „zlátkuje“, jak mají volnou korunu, jdou si koupit nějaké „zlátko“ a ověsí se po způsobu vánočního stromku – ženy i muži, jak je komu libost.

I já mám svůj způsob radostí. Baví mě přehrabovat se v knihách, písennostech, deskách či CD a hledat a čenichat a nacházet. Bylo by samozřejmě jednoduché nechat si například v bazaru s „céděčkama“ v počítači ukázat, zda mají ten a ten kousek Josefa Zímy. To je však způsob, který je pragmatický, radostě nezpůsobující. Hledání a očekávání – to je pro mě plnohodnotné.

Když mi kamarád, který emigroval, posílal z Chicaga LP či CD za dolar, snažil jsem se mu vypracovat seznam, co bych chtěl, a nedovedl jsem si představit, jak se někde něco může „neorganizovaně“ povalovat, a nebyl jsem schopen taktéž pochopit, že už

to, že by to někdo srovnal třeba podle abecedy, by zvedlo výrazně výprodejní ceny.

Dnes už to všechno chápu, už jsem přehraboval v Římě, už jsem se přehraboval v Edinburgu... A teď, hosaná, je možno se přehrabovati i u nás. Levné knihy začaly ve své prodejně Na poříčí 17 v prvním patře poskytovat i tyto služby pro moje radostě. Sice zatím ne v nějak masivním počtu, ale vlaštovky už jsou zde. Dovolil jsem si tedy drobnou recenzní reportáží z mé první pražské „čenichačské“ výpravy dokumentovat naplnění oné „radostě“.

Takže začínám. První kousek: **Paul Revere and the Raiders**. Kapela, o které jsem často četl, ale nikdy neslyšel. Revere hraje na varhany, a pokud je to on, kdo uvádí koncert „great hits“, pak má hlas jak James Brown vyplašený Jiřím Krampolem. Představoval jsem si nějakou utahanou, před-rockovou kytarovku, a chlapci přitom masí na svou dobu ryčný „biglís“. Začali hrát v roce 1962 (to jsem akorát tahával dřevěného kačera kolem kašny) v Oregonu – a já bych to přitom tipnul spíš na Anglány. Hraje asi samé převzaté věci, nebojí se namixovat Beatles (Day Tripper) se Stounama (Satisfaction), stříhnou si Bee Gees (To Love Somebody) nebo pecky 60. let – Hush

a Whiter Shade Of Pale. Příjemné překvápko.

Druhý kousek: **Phil Carmen & Mike Thompson**. Zase Great Hits. Abych se přiznal, chytl jsem se na textaře první skladby – Edgar Broughton. Josef Vlček uvádí ne Phila, ale Erica Carmena: buď se plete (občas se mu to stane), nebo jsem ulovil nějakého jmenovce. Na obrázku sice dva zanícení kytaristi, ale klasický doprovod (i pějící ženský chór); v nejhorším bych si to ještě jednou poslechl, asi tak třetí liga, i když u nás by možná k nějakému štěstí došli. (Možná i ten Broughton je někdo úplně jiný...)

Třetí kousek: **The Black Stars – Voor Bert**. Teď budu vařit z vody. Nizozemci. Jako kdyby se pět padesátiletých kamarádů (úředník, zubař, zahradník, policista a učitel) domluvili, že si zkusí po večerech brnknout (aby měli klid od manželek) a pak se složili na céděčko. Jenže hned první kousek se jmenuje Knocking On Heaven's Door, a to si žádný pravověrný dylanolog nemůže nechat ujít, i kdyby to bylo sebesthorší. Jo, tihle chlapci taky zkusili Kinks (Celluloid Heroes), Stouny (Sympathy For The Devil) a „Kleptna“ (Tears In Heaven). Děti, zatleskáme aspoň za snahu...

V bookletu mě vzala jedna věc, u každého je napsáno, s kým slavným hrál, takže se tu objevují Pink Floyd, Police, Sting, Queen, Who a taky Simply Red (!). Je to tak trochu, jako kdyby každý portýr v lepším hotelu měl na své webové stránce soupis VIPů, kterým nesl bagáž. Ale s přivřenýma očima...

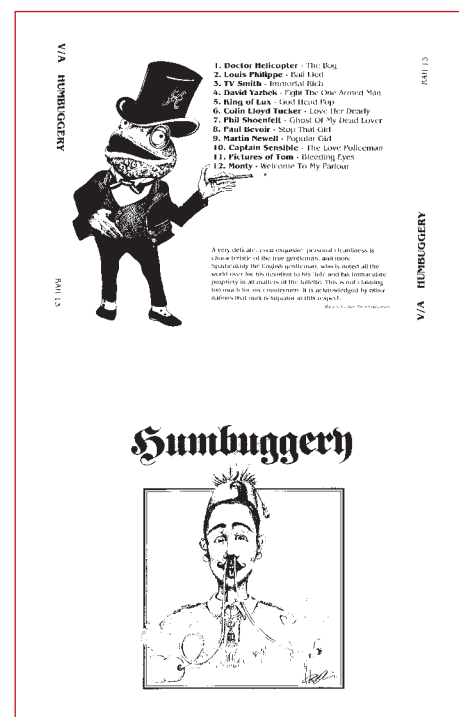
Čtvrtý kousek: **The Best Of Mountain Stage** (Volume Three). Pro první ohledání terénu jsou výběry příjemné a nevadí mi. Jestli jsem to dobře pochopil, Mountain Stage je dvouhodinová živá „performánc“, kterou přebírá asi sto stanic v Západní Virginii. Jak píšou v bookletu, mají rádi naživo tradiční muziku, ale ne v muzeu. Taky mají rádi: Celtic Music, Baltic Music, Art Rock and Funky New Orleans Piano. Na „trojce“ jsou třeba Timbuk 3 a Bruce Cockburn. (Na „jedničce“ Richard Thompson, na „dvojce“ Michelle Shocked, Robyn Hitchcock, June Tabor a Billy Brag a na „trojce“ Allen Toussaint.) Dobrý kup...

Pátý kousek: **Eric Charden – Je rocke ma vie**. Frantíky bych nepodceňoval, dělají zajímavé věci. Tady jsem se nacytal na producenta a spoluhráče Phila Manzanera z Roxy Music. A taky, že tam někde hrají „Uilleann Pipes“, to si nemohu pomoci. Nějak jsem si neuvědomil, že producent dělá většinou práci, na kterou si ho někdo najme, a vůbec se v projektu nemusí „vyjevit“. Styl připomíná Francise Garbela, ale je o třídu horší, hudba i texty. Na české scéně tohle moc nefunguje, možná tak trochu by mohl odpovídat Janek Ledecký, ale ten dělá proti Chardenovi opravdu „flá-

ky“. To slovenská scéna má takových trubadúrů víc – Petr Nagy či Richard „Trip“ Müller. No a samozřejmě slovensko-český Meky Žbirka. Menší fórek je v tom, že skladba shodná s názvem alba je zde třikrát – poprvé orchestrálka, podruhé zpívaná francouzsky, potřetí zpívaná anglicky. V bookletu mě vzala jedna věc, u každého je napsáno, s kým slavným hrál, takže se tu objevují Pink Floyd, Police, Sting, Queen, Who a taky Simply Red (!). Je to tak trochu, jako kdyby každý portýr v lepším hotelu měl na své webové stránce soupis VIPů, kterým nesl bagáž. Ale s přivřenýma očima...

Šestý kousek: **White Cloud – White Cloud** (Sampler One). Další výběr a hned je každému jasné, proč jsem do toho šel – first sampler from the South Pacific. Prostě novozélandské céděčko ještě nemám. A taky je to keltárna. Ještě ke všemu. A dá se to poslouchat od začátku do konce. Dvanáct skladeb ze šesti „matek“: Jon Mark, Celia Briar, David Downes, Peter Pritchard, Antony Clark a Peter Blake. Jsem spokojen...

Sedmý kousek: **Womack And Womack Transformation To The House of Zekkariyas**. Tady jsem vsadil na „tajemné“

slovo Womack. Vydali Warneri, nahráno v Nassau, Bahamy. Jednoduché, do blba se opakující bicí drží linku s basou, která rozměňuje reagge styl, klasický snový zpěv, i ten se opakuje do blba, více hlasů do toho. Kolovrátek, ale kdybych byl s milenkou někde na plážích v Trinidadu, pil rum a v bance na Bermudách by kvasily dolary, tak houpat se do rytmu téhle hudby by se mi asi líbilo. No – aspoň se „účinkující“ zajímavě jmenují – Zeniya (dvakrát), Zekuumba, Zeumoja, Zeimani a Zeaprre. To si asi nechám až na tu pláž...

Osmý kousek. A do třetice další výběr: Londýn, projekt nebo label Humbug, který je „posledním mihotavým světlem ve velké tradici britských „songwriterů“. Pod názvem **Humbuggery** je poskládáno 12 skladeb, jediné pro mě známé jméno je Phil Shoenfelt. Další třeba: Doctor Helicopter, TV Smith, Captain Sensible. Příjemná muzika. Vždycky si říkám, jestli osnovené výběry tam opravdu dávají nejlepší kousky „předváděných“ interpretů, nebo jen vzorky jejich stylu. I tohle byl dobrý počín...

Docela pěkný radost!

Jakub Šofar

Projděte se pěší zónou!

A: „Vyšla **Pěší zóna**!“

B: „Jó? A kdo to napsal?“

A: „Spousta lidí – to je časopis.“

B: „Jó? A jakej?“

A: „Kulturní, západočeskej, regionální, výtvarnej i literární.“

B: „Jo ták. A proč to prosim tě vydávaj, tydle regionální?“

A bych pravdu řekl, „proč to tydle regionální vydávaj“ (zde konkrétně plzeňští), nevím. Časopis s nákladem zhruba půl tisícovky výtisků jeho autorům žádné peníze nepřinese. Slávy jenom trochu. A práce stojí celou redakci (Miroslav Anton, Peter Braun) i šéfredaktora Tomáše Hudce jistě fůru. Ale možná jde právě o radost z té práce. A o radost z výsledku.

Šesté číslo Pěší zóny sice budete v Praze shánět těžko (k dostání je snad jen v knihkupectví Vyšehrad na Karlově náměstí), ale ta trocha námahy a půl sta korun vložených do pětadevadesáti stránek na kvalitním papíře a kvalitně typograficky upravených, se

vyplatí. Časopis je s láskou dělán a s láskou se dá i číst a prohlížet (vyznání lyrické).

Jako celek je ovšem Pěší zóna trochu nesusoudá: vedle sebe tu najdete oddíly Architektura, Archeologie, Historie, Kamil Berdych, Výtvarné umění, Literatura, Údaje o autorech. Co s tím? (vyznání pragmatické)

Aby si laskavý čtenář udělal představu, načrtneme jednotlivá hesla podrobněji:

1. Tomáš Karel: Židovské stavební památky v západních Čechách. Název říká vše, nicméně pro nearchitekta na úvod poněkud nezáživné čtivo. Fotografie: přítomny, celkový počet nákrešů: dva. (Pokud se nemýlím, jde o půdorysy.) Mikve vykřížkována!

2. Pavel Břicháček: Zapomenutá knížečka z Chudenicka – archeologovo pošušňání plus dvoustrana překreslených nálezů vyhrabaných kdesi ze země.

3. Milan Metlička: Pravěká a raně středověká hradiště v západních Čechách – ještě větší archeologovo pošušňání. Další nákresey plus letecká archeologie, což je prý bomba.

4. Karin Kahancová, Radovan Kodera, Iva Steinová: Židovské hřbitovy v západních Čechách, 2. část – text doprovázejí moc hezké fotočky R. Kodery (hřbitovy s sebou vždy nesou takovou metafyzickou aureolu, zvláště ty rozbořené a neupravené). Přidána je mapka, takže článek může sloužit i jako pozvánka k několika romantickým výletům.

5. Kamil Berdych (1885–1914). Roztomilý anarchistický poeta začátku 20. století, horník a posunovač divadelních kulís. Autor takřka zapomenutý, což – jak zjistíme z několika básní – je škoda.

6. Jan Schýbal. Fotografie – speciální příloha na speciálním papíře. Na několika

Šesté číslo Pěší zóny sice budete
v Praze shánět těžko (k dostání je
snad jen v knihkupectví Vyše-
hrad na Karlově náměstí),
ale ta trocha námahy a půl

**Projděte se
pěší zónou!**

Jan Schýbal, „Kontaktfoto“, 1999

prvních nahé slečny instalované většinou
v kompozici s fotoaparátem nebo s jinou fo-
totechnikou a podivuhodně nasvícené.
Z dalších témat fotografa jmenujme jeptiš-
ky, ruce pánů v oblecích a kněžku Martu,
občas v bohoslužebném dressu i se štólou,
občas v civilu. Velmi pěkné.

7. Milan Maur. Zajímavý výtvarník, kte-
rý obkresluje přírodniny v různých časo-
vých posunech a vrací skálám kameny
a hrušním listy. Zřejmě zadarmo. Komplet
obsahuje rozhovor a ukázky z autorových
prací (jedna z nich je na první straně obál-
ky).

8. Jan Slovák: Texty. Konečně současná
literatura! A jaké roztomilé pověsti to jsou!
(Pro mě nejlepší kus z celého čísla.)

9. Martin Všetíček: Víry. Zajímavé
a zvláštní texty, na které je třeba se dlouze
soustředit.

10. Kateřina Rudčenkova: Hraniční
stín. Básniřka mladá, a přeci tak profláknu-
tá, abych jí záviděl poetický úspěch. Její ver-
še sice úplně nejsou šálek mého čaje, ale
děvče si slávu dozajista zaslouží. Budiž jí te-
dy přána.

11. Vladimír Erker: Klobouk z matolin.
Básně, které si sice nezapamatujete, ale ve
chvilí jejich čtení můžete moudře pokyvo-
vat hlavou, souhlasně mručet a básníkovi
rozumět. Nestačí to snad?

12. Ivan Wernisch: Voda nese listí
(z chystané sbírky). Ivan Wernisch. Co k to-
mu říct? Snad jen to, že voda také bere
mostky. I se slepými harfenisty. A nebo ci-
tovat: „Voda nese listí / Voda nese člun /
V člunu je voda / a listí“

13. Ivan Blatný: Podstatou života je
slast. Básně z pozůstalosti a jejich faksimi-
le.

sta korun vložených do
pětadevadesáti stránek
na kvalitním papíře
a kvalitně typograficky
upravených se vyplatí.
Časopis je s láskou
dělán a s láskou
se dá i číst a prohlížet
(vyznání lyrické).

14. Jiorgios Seferis: Mýtus naděje.
Řek, nositel Nobelovy plakety za sto čty-
řicet odběrů krve. Promiňte, za literaturu
– zahraniční vložka. Dlouhé básně inspi-
rované Homérovými eposy, případně ji-
nými antickými texty. Ztraceně dobré
čtivo! Co jiného ale čekat od nobelisty,
že?

15. Slawomir Mrozek: Provincie. Druhá
zahraniční vložka. Celkem zbytečný pafilo-
zofický blábolek. K obraně autora ovšem
slouží, že jsem jej četl narychlo.

Ze závěrečných údajů o autorech, kteří
publikovali v šestém čísle Pěší zóny, zjisti-
me, že ne všichni pocházejí ze západních
Čech a že tedy Pěší zóna není časopisem jen
a pouze regionálním. Což je zjištění dozaji-
sta pozitivní.

Štefan Švec

Parodie pro potěšení (spisovatel

Michal Viewegh

Nové nápady laskavého čtenáře

NAKLADATELSTVÍ PETROV

Nikdy nevstoupíš dvakrát do stejné řeky, praví dávná východní moudrost, která platí stejnou měrou pro neúspěšně nastavované úspěšné televizní seriály a rozmanité šestákové příběhy, jakož i pro literární parodie. Via facti budiž řečeno, že v roce 1993 vydal **Michal Viewegh** jako vycházející kometa vlasatice české prózy soubor parodií *Nápady laskavého čtenáře*, v nichž se inspiroval stylem a vůbec tvůrčími moresami známých světových a českých spisovatelů, strefoval se tu však i do některých bizarních či obskurních postavíček z tuzemských luhů, které již našťástí nová pokolení ani neznají. Knížka to byla (převážně) nadobychej zdařilá, zlí jazykové prohlašovali, že jsme svědky toho nejlepšeho, co kdy Viewegh sepsal. Méně zlí jazykové nešetřili pochvalným bručením, načež se spokojili konstatováním, že sice ne všechno se povedlo, ale že výtečné parodie tu jsou v naprosté převaze. Namátkou v parodické imitaci na Škvoreckého bychom málem ani nepoznali, že to není opravdový Josef Škvorecký, neopakovatelný a ne-napodobitelný, nýbrž ještě opravdovější Škvorecký v suverénním podání Vieweghově. Taktéž čtenáři byli vůči knížce nesmírně laskaví: autorovy „Nápady“ se dokonce dočkaly reedice, což u parodií věru a vskutku nebývá zvykem.

Po plných sedmi letech se Viewegh vrátil ke svému staršímu počínání a vydal v brněnském Petrovu další řadu svých parodických „nápadů“, tentokrát pod názvem **Nové nápady laskavého čtenáře**. Mají tu mírnou převahu literáti cizokrajní: pravděpodobně v pořadí, v jakém jednotlivé satirické imitace vznikaly, je tady parodován nejprve Saroyan, potom Bukowski, Handke, Charms, Ballard, Steelová, Fulghum,

Po plných sedmi letech se Viewegh vrátil ke svému staršímu počínu a vydal v brněnském Petrovu další řadu svých parodických „nápadů“, tentokrát pod názvem *Nové nápady laskavého čtenáře*.

ovo!)

Chandler, dueto Scortia-Robinson a Leo Rosten. Okamžitě tu vyvstává sociologický problém: říkává se, že největší naději na úspěch mají parodie obecně známých literátů nebo jejich knih, což v daném případě neplatí tak úplně třeba u Handkeho či Ballarda, ale koneckonců ani u Charmse: toho také znají (ač někdy z paměti) pouze fajnšmekři. Zato například zparodováním Steelové možná Viewegh ušetřil spoustu času kdekerým kultivovaným čtenářům, kteří by její knížky nikdá nevzali do ruky (zde lze ocenit kongeniální steelovské rčení „v kuchyni vypili mátový čaj a šest lahví šampaňského“). Zdaleka ne všechno, co se dobře prodává, je totiž skutečně dobré, a dokonce ani to, co se „dobře čte“, nemusí být dobré. Dá se to ovšem úspěšně parodovat, nemluvě o tom, že celá řada komerčních literátů Danielu Steelovou atakpodobně paroduje tím, že ji otrocky napodobují, aby se stali úspěšnými pisateli. Nebo ještě úspěšnějšími pisálky. Čili těmi, kdo již nebudou ani parodováni, ani imitováni, jejichž bankovní konta však budou velmi laskavá.

Dále je tady ještě jeden zapeklitý problém. Právem se říká, že parodie je zdařilá

a funkční, čili esteticky účinná, když koresponduje se živým literárním fenoménem, třeba si bere na paškál knížky, které právě získaly tak velký čtenářský ohlas, že je takřikajíc zná každý, slyšel o nich každý. Tj. literární díla, která existují v živém literárním povědomí a nejsou z něho dosud vytlačena novými, módnějšími nebo v pravém smyslu modernějšími spisovatelskými jevy. V tomto smyslu je fenoménem naší knižní kultury devadesátých let z Vieweghova seznamu zejména poprvé v Čechách vydávaný Charles Bukowski (tedy jeho starší knihy) a ještě více Robert Fulghum. Právě v této souvislosti shledáváme, že jiným fenoménem české knižní kultury desetiletí je kormutlivá skutečnost, že například v tomto titulu z Petrova názvy kapitol v obsahu neodpovídají názvům kapitol v textu, což je prázvláštní zvláštnůstka. V obsahu čteme strohé „Ballard“, v textu pro změnu „James Graham Ballard – Bouračka“ atp. No nic: berme to jako nový nápad laskavého redaktora nebo grafika, který se snad domnívá, že to takhle stačí.

Nicméně obecně vzato můžeme konstatovat, že tady dochází i tu k nenápadnému, tu nemálo nápadnému posunu z polohy parodie do roviny politické satiry nebo ještě spíše satirického fejetonu, důmyslně využívajícího osvědčených postupů parodie. Příkladem budiž Vieweghova kapitola a la Raymond Chandler (s názvem Marlowe v Praze aneb Vysoká hra), v níž nakonec nebudiž překvapením, když se z „největší a nejkrásnější ženské, kterou jsem kdy spatřil“, jíž se „bílá hedvábná blůza zdvihá strměji než kopce nad Hollywoodem“, posléze nevyklu-be nikdy jiný než vrásčitý, holohlavý a nešťastně vousatý český politik Jan Ruml (v lesklém županu), jenž se rezignovaně přizná, že není Vladimírem Mlynářem.

Není tu však pranic překvapujícího ani na Marloweově odhalení, že tak arogantního chlapa jako Václava Klause jaktěživ nespatriil, škoda však, že si vzápětí autor (tj. vypravěč) sarkasticky utahuje z bezbranné a omráčené Klausovy gorily, v jehož obličejí nenalézá víc inteligence než v prázdném pytlíku od pop-cornu! Neboží bodyguardové nejsou přece v Čechách nebo někde jinde

Nicméně obecně vzato můžeme konstatovat, že tady dochází i tu k nenápadnému, tu nemálo nápadnému posunu z polohy parodie do roviny politické satiry nebo ještě spíše satirického fejetonu, důmyslně využívajícího osvědčených postupů parodie.

kresby Pavel Reisenauer

ani v nejmenším znamenitě placeni za případnou inteligenci, nýbrž za způsobilost zatímčas nakopávat do břicha. Zatímco zde právě jejich páníček, pan profesor Klaus, ostatně řádný člen PEN klubu, jest oním zvilým nepřítelem všeho, co má alespoň vzdáleně cosi společného s intelektem a s intelektuály zvláště. A nikdy si své znechucení z intelektu těch druhých nenechává pro sebe; podle toho si přece pečlivě vybírá i své okolí, své souklausy. Leč toto vše už je reakce na aktuální (možná nepříliš novou) politickou satiru, nikoli na umění parodie.

V druhé části Nápadů, vyčleněné pouze v obsahu (v textu následují jednotlivé parodie po sobě bez jakéhokoli rozčlenění), jsou podrobeni parodické vivisekci nejprve Ludvík Vaculík, potom Eva Kantůrková, Jiří Kratochvil a Jáchym Topol, přičemž také zde jde povýtce o satirickou imitaci, kterou ocení nejspíše jen v literárních kruzích, nikoli čtenářských. Nejvíce by člověk mohl být zvědav na stylizaci kratochvilovskou, protože románové postmoderna (opravdu jde o postmodernu?) v pojetí Jiřího Kratochvila se natolik liší od typu vypravěčství Vieweghova, až by se vtipná parodie stala i nástrojem laskavé spisovatelské polemiky. Bohužel si tu však tvůrce Nových nápadů vzal na mušku toliko

rozhlasovou hru brněnského romanopisce, čímž mohl zklamat i své nejlaskavější čtenáře. Možná přistě! Naopak parodie (docela laskavé a o to trefnější) stylu Evy Kantůrkové (především v jejích memoárových pracích) a zvláště Jáchyma Topola patří v téhle knize k nejlepšímu a chválí se vpravdě samy.

Samostatnou zmínku si zaslouží dvě závěrečné parodie, jelikož obě míří do živého a do černého, jsou evidentně aktuální a přitom (což není paradox) svým způsobem mají obě důsažnější platnost. Žánrovou výjimku tu představuje parodická „divadelní hra“ Pracovní porada Kritické přílohy RR. Díky Bohu širší veřejnost nemá věru povědomost o tom, co jsou to RR a Kritická příloha RR, v literárních kruzích však jde o fenomén proklatě dobře známý. Připomeňme, že jde o revui, která se pokládá za literární časopis (a může se pochlubit články Vladimíra Justa o divadle nebo Andreje Stankoviče o filmu), ačkoli se literatuře věnuje stěží ze třetiny: nejspíše k nezměrné úlevě českého písemnictví. Michal Viewegh zde (ačkoli i jako potrefená a tudíž podrážděná husa) postihl základní koncepci literárních příspěvků Kritické přílohy RR: co v české próze a poezii stojí za zmínku, to nakopnemež do útrob i jinam („udělej ho!“), a jak! Další princip zní: kdo

nejde s námi, není náš, tudíž jest nic, bědná nicka, zvláště když není Janem Lopatkou a je starší nežli já. Je charakteristické, že nejostřejší soudy (de facto však šéfůmlibé žvásty) o novinkách současné prózy v Kritické příloze vynáší vyslovený grafoman.

Za nejlepší nový nápad laskavého autora však považujeme nápad napsat parodii i na autora, tj. na Michala Viewegha (Povídka o manželství a sexu). Spisovatel tu nemálo pronikavě rozpoznal, co v posledních dobách tolik zatěžuje a poznamenává jeho pero: jednak narůstající záliba v plytce erotizujícím psaní (jistěže proč ne, jenže tyto pasáže, příklady a příhody musí být pokaždé funkční, nikoli pouze podbíživé). Jednak jeho obsese literární kritikou a především literárními kritiky, kteří naopak stále víc pocítují analogickou obsesi vůči někdy stále víc se podbízejícímu spisovateli Vieweghovi. Někdy však i zde dojde na podobnost nejenom náhodnou: tak jako pilným kritikem Kritické přílohy RR je prozaik bez talentu, zde je za „posledního literárního kritika, s nímž ještě mluvil“, rozuměj spisovatel Oskar, tudíž Viewegh, označen jakýsi Helmut. Snad neprozradíme mnoho, prozradíme-li, že jde o brněnského básníka a prozaika Martina Reineira, vydavatele knížek Vieweghových.

O kvalitu knížek Reinerových se dají vést dosti prudké spory a zatím v nich převažují příkré odsudky, zato literární kritik Reiner-Helmut má jednu jedinou kvalitu (tj. pseudokvalitu), že se mu nekriticky bezelstně líbí vše a vše, co kdy vzešlo a vzhází z pera Michala Viewegha. Což je ovšem k nezaplacení. Přejdemež raději ke kritikům skutečným, byť jsou tady sžíravě zesměšňováni. Nakonec však zejména tyto sršaté a jízlivé karikatury (zde totiž máme co činit s karikaturami, nikoli s parodiemi) jsou polemikou s něčím názorem, postojem, kritickou rutinou. I když se takový Antonín Kosík jistě neraduje, že jest vyličen jako stará a nápadně ošklivá prostitutka mužatka, že Martin Hybler (rovněž přispěvatel Kritické přílohy RR) je sekundárně negramotný, neboť „nechápe nic z toho, co čte“, a Josef Chuchma je tu označen za hrůzně bezostyšného cynika (nedokáže se dojmout!), který se veřejně na ulici pokouší okrást žebrajícího slepce. Potrefený spisovatel se tady rozdurděně brání, pořád však nejhůř u něho dopadl „hlasitě se rozčilující“ Jaromír Slomek: vskutku je lépe slouti ošklivou harapannou s filosofickými sklony, snobem, který nerozumí sám sobě, nebo amorálním bezostyšným cynikem, než

jako Slomek hysterickým opravovačem pravopisných chyb v jídelním lístku!

Vieweghovy Nové nápady laskavého čtenáře se asi nestanou žádnou čtenářskou událostí a z tematického nadhledu představují v první řadě pokus o pokračování v tom, co kdysi mělo úspěch. Zdá se však, že tentokrát jde o střefování se do mnohem menšího nebo méně nadčasového terče: totiž do úzce českých poměrů (Josef Chuchma coby vedoucí kulturní rubriky MFD je zcela neúčastněně charakterizuje jako „český smrádek“ a nehodlá s ním mít nic, ale opravdu nic společného, leda svou funkci a literárního kritika Daniela Anýže) a do úzce českých problémů. To má dozajista a nepochybně závažný úzce český smysl. I když si však nové Vieweghovy parodie a karikatury přečteme se zájmem a s chutí, neubráníme se dojmu, že měly možná raději vyjít nebo vycházet na přeskáčku v některé z revuí literárních. Pochopitelně s výjimkou Kritické přílohy: tam přece není nikdy v literárních příspěvcích nic „špatné“, ale také tam nebývá nic (s výjimkou žlučovitých plivanců), o čem by se dalo přemýšlet jako o podnětu k diskusi. Ani o Viweghových parodických satirách.

Vladimír Novotný

Co se chystá Co chystají k vydání Cherm,

Emil Hakl (nar. 1958 v Praze), básník a prozaik. Vystudoval gymnázium, poté pracoval mj. ve výstavnictví, v univerzitní knihovně, jako strojník čerpací stanice. Patří do okruhu literární skupiny Moderní analfabet. Vydal sbírku Rozpojená slova (Mladá fronta 1991). Následující ukázky jsou z chystané sbírky **Zkušební trylky z Marsu**, kterou v roce 2000 plánuje k vydání zbra-slavské nakladatelství **Cherm**.

Prostou řeč

vedeme s Bursíkem:
da capo al fine.

Kašle na mě. A já na něj.
Takže si rozumíme.

Tento svět frází,
ten nás už nerozhází;

jen v dálce
bije blesk do komínů.

Nic osobního.
Inu.

Podzimní text

Topoly žloutnou.
„Parchanti v Berounce

se ještě koupou,“ říká Bursík.
Na nebi visí

stejná znamení
jako kdysi.

Na hromadě zmrzlého

písku dřepí havran
a je do svých pamyšlenek

nenávratně zabrán. Vyslovit
ale umí jenom: „Errr.“

Ve vytržení velikém
Pijeme kafe s Bursíkem.

Za oknem jiskří v ranním slunci
buldozer.

To není ryba ani rak,

co se tu batolí přes Mírák;
to potkan s kouskem chleba v tlamě
se běží schovat pod keř,

před kterým stojí holka
v černých punčochách,

na kterou civí tramvaják,
kterému táhne na čtyřicet.

A i kdyby slovo tělem
bylo nakrásně učiněno,

tady a teď
je to jedno.

v básnických řadách nakladatelství

Votobia a Petrov

Ukázky z připravovaných knih

Zeno Kaprál (nar. 1941 v Brně), básník, autor scénářů a divadelních textů, tajemník Obce moravskoslezských spisovatelů. Po nepřijetí na FF MU pracoval rok v brněnské Zbrojovce. V letech 1959–62 studoval pedagogický institut v Karlových Varech, poté působil jako učitel, knihovník, vychovatel. Od 2. poloviny 60. let do 90. let pracoval jako úředník brněnské pojišťovny. Od roku 1999 rediguje stranu poesie Literárních novin. Vydal básnické sbírky: *Ploty* (1962), *Reinerův výbor* (1992), *Staré texty, Nové texty* (1992), *Růžová cesta* (1995), *Plané palposty* (1998) a knížku *krátkých memoárových próz Moje pojišťovna aneb v krajině arkádské* (1999). Vydání básnické knihy *Zachránci ptáků*, bylo v roce 1968 znemožněno, koncem 80. let vydal K. část svého díla vlastním nákladem. Následující ukázky jsou z chystané sbírky **Ozvy kázní**, která nyní vychází v olomouckém nakladatelství **Votobia**.

Lepší časy

Po břehu Sázavy běží pes
a Karel Bursík v žigulíku sedí sám

a naděje
(jakýsi štetinatý netvor

leze po předním skle)
se škrábe nad obzor.

A Karel Bursík v žigulíku
kroutí volantem sem a tam,

nedbá
a jede do Čerčan.

Chovatel

Když drnčí v okně sklo a venek,
pitomá zvířata jdou ke mně
a předou, vrní, stesk v tom není,
jen obezřetné přitulení,
neb nedůvěra dosud vězí
jim v plachých tlapách k útěku.

Tou ulicí, již bez lidí
tón rozprostírá před nimi
a na zdech domů vzdouvá jen
lvů nebezpečný podnám. Nemusí ani země třásti,
aby se vymanila z vlasti
očíhat onu cizí půdu
kde strach, zakletý do všech údů
nedovolí jim prchnouti.

Tu vystačí vyjít před dům, vábit
je slovy, na něž slyšela,
dřív sňala hábit, než já sám
jsem odhodil svůj intelekt, Pane,
pro uvidění nevidané.

Moran

Strašná je Anděle lítost,
když malou rodinu ničí,
syny od dcer odděluje,
rozhání na všechny strany.
Z jeho očí zlatě plane,
bílá křídla ztopořují
jak ohnivý meč pozvedá,
brokát pláště splývá s ramen.
Anděli, proč nepromluvíš.
Jedno slovo zachraňuje,
podruhé se nezachová,
mlčení však ztratí vždy.
Anděli, proč nechceš slyšet
v runách zbožné dávno dětí
co se píše do básniček,
co se zpívá když svět trpí.
K čemu je ti vláda smrti
živým tvorům odebraná
Anděli, když zahřmí hrana
pro orla a ty jen sýček?
Vznešenosti, ložíš sama
po zemi jak bazilišek.

Matka

Hospic, ve kterém mít se měla,
alibi zvířat je teď pln.
I vegetace horda smělá
ráj rozbujela porostem.
Tak ve chvatu den všechno dělá
u nevinnosti pomalé.
Má ještě kdy na polní reje,
či chřadne mezi umrlé?
Z palety barev očí šelem
zežloutly, zdá se navždycky,

na prostěradlu proleželém.
Snad rozradostní ji, že bdí.
Že v domě syna, pevně zděném,
vyhnanému až pod střechu,
vstala a chodí po ceněném
votivně perském tepichu.
Že arabeskou v chaos molů
provlává volně třásní čas.
Že vzlétli ptáci nad oborou
a z niky vřeští paví hlas.

Co chystají k vydání

Milan Hrabal (nar. 1954 ve Varnsdorfu), básník, autor veršů a próz pro děti, překladatel. Dosud vydal deset básnických sbírek, knížku krátkých próz a knížku pro děti *Prázdniny ve Žvatlánsku*. Připravil několik antologií především lužickosrbské literatury (mj. *Na druhé straně slunce*). Překládá z hornolužické srbštiny a z polštiny. V roce 1999 se stal laureátem Mezinárodní ceny Varšavského podzimu poezie. Několik let vede poetické studio *Doteky*. Následující ukázky jsou z chystané sbírky **na svatbu k cha-gallům**, která v červenci 2000 vyjde v brněnském nakladatelství **Petrov**.

leden

chlupatí andělé se dotkli
našich humen
křížaly mokvají za zuby
prázdnou kýchne
a pazdří letí
jako dveře jimiž vstoupíš
když nečekám
za dřevníkem
borka neštěkne
oči rozpálené doběla
zkoušejí dohlédnout
kde nic není
pár kostí se choulí v těle
samoty
plíce těžknou
pod závažím prsů
vypitých do dna
ale co potom
až napadne sníh
kulhavá metafora nebe
začnou zást
boží nohy

v básnických řadách nakladatelství

Votobia a Petrov

Ukázky z připravovaných knih

rozloučení

(v listopadu)

už je tu noc
jíž pohanský vlak unáší dceru
stále dál od domova
láska jí plete hlavu
klubíčko co smotával jsem
při pohádkách

neznámá žena
stojí při zdi
mlčí cizí řečí
vpitou do cihel
při stavbě tohoto domu
v sudetech
mlčí a dívá se očima

dívky která počala
s mrtvým

měsíc proráží mlhu
světlo rozlévá
před námi
beru ženu za ruku
odvádím na lůžko
klapnou dveře
do ticha se ozývá
její dech
vedle mého
v předsíni kysne
zelí

vánoce 1999

(26. prosince)

cylindr přimrzl k mramoru
bludičky nerozbolí hlava
světlo betlémské hořelo do rána
a mně se zdálo
žeš přišla až k nám
za sklem tvá půlměsíčná tvář
boky napříč nocí
zvon polknul
zpěv mnichů
jak úhoř v pytli
tepe čas
a když i já se smířil
s takovou možností
smím tě jen doprovodit zpátky
aby se naplnilo
dávivé nikdy

připravila **Kateřina Rudčenková**

Pavel Turek

Tam Airola zastřelili...

Metrem

I.

Airola pořádá na své horské chatě party. Přišla za ním v době, kdy většina hostů odcházela. Byl zrovna na záchodě. Nejdřív se snažil ve své chatě najít volné místnosti. Šli na louku.

Stála uprostřed svahu v červených šatech. Přišel obrovský vítr. Přinesl s sebou dům, který letěl a ve vzduchu se pomalu otáčel. Dům dopadl na Airolovu chatu a rozdrtil ji. Andres strhl Airola a oba utíkali. Airola se pro ní asi chtěl vrátit, ale neměl od svahu oddělit se. Běželi oba z kopce, který za

nimi ubýval. Otírali se o dráty elektrického napětí, které postupně ztrácely proud. Museli vylézt po trubkách teplovodu vedoucích kolmo podél skály. Nedokázal by to. Kdyby ho Andres nedržel a netáhl jej vzhůru, nepřežil by.

II.

Později

Airola stál v kabině strojvůdce. Vlak zpomaloval, protože z kolejiště koukaly hlavy údržbářů. Zhlédl je jen tehdy, když se sklonil pod zástěrky proti sluníčku. Hlavy dělníků čněly mezi pražci a vlak jim neubližoval.

Airola se prochází večer po terase hotelu. Našel umělou vagínu, která se vešla do kinder vajíčka. Styděl se před ostatními. Kdoví, kdo ji před ním měl v ruce – teda ehm.

Airola se cestou do kopce stavil v dolním domečku lyžařského vleku. Svah byl jarní

trávou zelený. Ona sedí v domečku, lakuje si nehty u nohou na červeno. Čeká až jí uschne spodní prádlo, které jí matka vyprala.

Airola se vydrápal na vrchol a propletl se mezi baráčky. Musí splnit plán. Došel hustým deštěm do zmíněné ulice. Přeparkoval auto přímo doprostřed ulice a čekal ve velké pláštěnce. Projelo pár vozidel.

Airola ho zabil. Neví jak. Neumlátil ho, nepřešel, nezastřelil, ale odpovědnost za jeho smrt nese. Sedl si do auta a přistoupil k němu policista v uniformě z 80. let. Na startovat nešlo, a tak mu utekl na kole.

Airola sjel z vrchu sjezdovky se zatnutými brzdami k její matce. Uviděl tam viset všechny její kalhotky. K několika si dlouze přivoněl.

Airola sjel ještě níž k dolnímu domečku. Čekala tam pořád v červených šatech a prohlížela si fotografie krajiny. Povídají si. Z rádia znějí U2, Sunday Bloody Sunday. Telefon u její pravé ruky nestačí poprvé dozvonit, hned ho zvedla. Mluví s matkou. Ta chce Airola.

Zeptá se Airola nejspíš v žertu, protože hovor přenáší lokální rozhlasová stanice a to, co si říkají, je slyšet i z amplionů rozmístěných po okolí. „Ty bys přece nezabil?“ zeptá se.

„Ne,“ odpoví Airola. Pak se podívá na tu krásnou a je mu jasné, že ona ví, že viděl její kalhotky a dotýkal se jich. Řekla, aby odešel. Začne jí líbat nohy, být tady, hladí

chodidla, prosí, chce, líže nártu, zůstat. Znovu se na ní podívá. Pustí a sejde na dojezdový palouček pod kopcem – otvírá se mezi stromy. Tam Airola zastřelili, protože nějak umřít musel.

foto Pavel Turek

Představujeme Vám (nová jména české poesie a prózy)

19

Ty dvě holky si vydělávaly lepením plakátů a vůbec se k sobě výzorem nehodily. Jako dvě auta různých značek a dat výroby na parkovišti, protože právě tam bylo pro ně volné místo. Ta, co by byla Mercedes 500 SL se hádala s vágusem v odrbaném baloňáku. „Pane my vám nekecáme do vaší práce, tak vy nechte být nás. Vidíte televize Nova – ukázala na leták – jestli vás to tak dere, stěžujte si tam. Vůbec buďte rád, že v 19 pracujeme a nekradem. Nevím, jak jste na tom vy.“ Nechala ho tam stát a on se pustil do rozhořčeného hovoru s jiným ovšem pouze dočasným zajatcem autobusového nádraží.

Clochard říkal: „Všechny bych je postřílel.“

Umírněný se bránil: „To není řešení, měly by se dodržovat předpisy a vylepovat jenom na určených plochách.“

Citroen D 5 mezitím ukryla Sri Chinmoye pod R.E.M. a olízla si piercing v dolním rtu. „Myslíš, že Robert ještě stojí vo Zuzanu?“ zeptala se. Pak jsem od nich ma krok poodstoupil, takže jsem slyšel jen pestrou a hluky okolí porušenou melodii jejich hlasů, ale nemohl rozeznat slova. Kdybych tak u sebe doma mohl ubytovat nějakou hvězdu. Třeba jen na noc. Pak bych nechodil do práce otevřel si muzeum a prováděl. „Vidíte na koberci tento flek? Zde rozlil kávu Marilyn Manson a s tímhle psem si hrál.“

Čas na Camelku, než přijede autobus. Přitočil se ke mně chlápek v hnědejch upnutých koženáčkách.

„Sháníš něco?“ zeptal se.

„Ne.“

„A nemáš něco?“

„Ne.“ Vypadalo to, jako by chtěl měnit – můj herák za tvůj herák.

Stál tu ještě ten pozér, odmaturoval loni, dělá barmana v Rock Café, má dva mobility a už třetí týden v autobuse ve stoje slabikuje Learyho Záblesky paměti. Pořád je dost blízko začátku. Přesně ten typ, co musí vtipkovat s bábovkama na druhé straně baru. „Jasně, baby. Jednu tequilu,“ pokusí se zažonglovat se skleničkou, ale ona mu spadne na dlaždice. Cha, cha. Proboha už aby mi bylo aspoň 25. A přestali mě spojoovat s těmahle devatenáctiletýma spratky, co si barvějí hlavy, voči a nehty. Všichni jsou tak hezký a tak chytrý. Od nich se čeká, že budou z vysoka kašlat na naše přízemní myšlenky, naše kompromisy, středostavovskou morálku a pokrytectví. Krásně to ve své póze naplňují. Oni se totiž vydělují z davu nejsou jako my. Ha, rebelové.

Chlapec se idiotsky zaculil a stydlivě zašvelel děvčeti. „Když já píšu básně.“ Jako bych je slyšel. Jsou určitě plné růží a trnů a Boha a opravdové špíny a hnusu. On nepsal, on vyslyšel hlasy, které k němu přicházely. Pouze zapisoval, co múzy diktovaly. On se nebál drásajících ostnů a krupějí vlastní krve, on jediný přivoněl k rudému květu – kdo z nás to může říci? Luno, příteli poetů! Rimbaude, tys jediný byl vidoucí! Cha. „Tento svět mě dusí!“ – zařval a serval ze sebe kravatu v literární kavárně. Dcera sousedky se základním vzděláním by řekla, že on je dekadent. On se ale jen zrcadlil v padesátých letech – Sartre a záplaty na loktech manchestrového saka – revival. Přesně to se od něj na gymplu čeká. Jo, náhodou je mi taky 19.

připravil
Jan Los

V příštím čísle (vychází 31. července 2000)

si přečtete:

Rozhovor Jakuba Šofara
s Pavlem Kosátkem

Vladimír Novotný
o nové knize Pavla Kosatika

Štefan Švec o „zvrácených
sonetech“ Zuny Cordatové

Dora Kaprálová
o nové edici olomoucké Votobie

Lenka Tvrdková o příbězích
krajiny a krajině příběhů

Na shledanou příště!

